

Nemunas

Nr.13
(286-727)

2010 m.
balandžio 8-14 d.

Kaina 2,50 Lt

KAUNO KULTŪROS IR MENO SAVAITRAŠTIS

Tiltai

3-6 p.

Eugenija ŽAKIENĖ

Vokiškas
„čiurlionianos“
indėlis

Jolanta SEREIKAITĖ

Trūkčiojanti
proto linija

Audronė MEŠKAUSKAITĖ

Kaip perskaityti
Kauną? 2 p.

Kūryba:

CLANDESTINUS

Jekaterina TKAČIOVA

7 p.

Knygų siena
8 p.

Vilniaus langas
10 p.

Fotovi(t)ražai 27 3 p.

Algimantas ALEKSANDRAVIČIUS.
Tapytojas Šarūnas Sauka. 2004 m.

9 770 134 3140 07

Diskusijos dalyviai.

Kaip perskaityti Kauną?

Audronė MEŠKAUSKAITĖ

Vieną miesto dalį žmogus kasdien išgyvena, išvaikščioja ir susitinka, tačiau dar lieka kita, didesnioji dalis, kurios jokiomis, net titaniškomis, pa- stangomis ir apibėgti nesugebėtų. Apie tą likusią dalį jis perskaito rytdienos, gal savaitaglio laikraščiuose arba pasižiūri televizijos ekrane. Nuo jų ir priklauso, kokiame mieste žmogus gyvena. Tam, kuriame vėl pakilo šilumos kainos, daugybė žmonių liko be darbo, kuriame vėl kažkas kažką nužudė. Arba - siek tiek kitokia- me: kuriame kas nors ką nors padai- navo ar parašė. Bet tam jau reikia išsi- gyti kultūrinės spaudos, kurios apra- šytojį Kauno gyvenimo dalis dažnam taip ir lieka nežinoma.

Balandžio 2-osios diskusiją Ry- šių istorijos muziejuje Kauno mie- sto savivaldybės Kultūros skyriaus vedėjas Sigitas Šliažas pradėjo ci- tuodamas liūdnus, dar 2004 m. Li- no Vildžiūno tartus žodžius apie su- stabarėjusią ir vis mažiau adresatų pasiekiančią kultūrinę spaudą. Dis- kusijoje „Kultūrinė žiniasklaida. Aktualios ir perspektyvos“ daly- vavo Spaudos, radio ir televizijos rėmimo fondo direktorius Mykolas Karčiauskas, Fondo tarybos spaudos komisijos pirmininkas Stanislovas Žvirgždas, Fondo tarybos pirmininkė Vaiva Žukienė bei literatūrinių, kultūrinių leidinių bei tinklalapių redaktoriai, kultūrinių laidų vedė- jai, kūrybinių sajungų, bibliotekų, muziejų vadovai, aktyvios kultūri- nės bendruomenės atstovai. Diskusiją inicijavo Kauno miesto savivaldybės Kultūros skyrius, kuriam norėjosi pristatyti kultūros politikos padėti, lėšų skirtymo klausimus ir vietas žiniasklaidos problemas.

Svečiai iš Vilniaus, kurie taip daž- nai sulaukia kritinių vertinimų, kaip ir visi, dalijantiesi pinigus, ši kartą norėjo nušvesti svarbiausias savo darbo gaires. Paaiškėjo, kad jie patys yra tapę politikų „politinės val- lios“ vykdytojais, negali priešintis valdžios nuostatom, paremtoms įstatymais, privalo vykdyti net aki- avaidžiai neteisingus sprendimus.

Fondas sukurtas tam, kad kultūra bū- tų atskirta nuo politikos, tačiau da- bar viskas vyksta atvirkščiai. Ne itin svarbiai regioninei spaudai skiria- mos aiškiai per didelės sumos, tačiau jos susidaro dalijant paskirtus pinigus tik šiemis, o ne kitiemis leidi- niams. Taip pat jau kuris laikas ne- sutvarkoma kultūrinės spaudos sklaida, kuria, Fondo narių nuomo- ne, turėtų būti suinteresuota pati valstybė. „Mes ne kartą siūlēme i- vesti privaloną kultūrinės spaudos prenumeratą valstybės institucijose, tačiau visada sulaukdavome atsaky- mo, kad jokių privalonų nurody- mui negali būti. Tačiau valstybė turėtų rūpintis savo remiamų projektų sklaida. Tiesa, pasigendame ir kultū- rinės spaudos dalyvavimo šiame pro- cesse. Ji konkuruoja tarpusavyje. Tai yra gerai, tačiau jei laikraščiai nenori paremti sklaidos, nes mano, kad ši kar- tą bus užprenumeruotas konkurentų leidinys, tai rodo tik požiūrio siaurumą. Jeigu visuomenė bus pratimama skaityti kultūrinę spaudą, ilgainiui iš- loš visi“, - kalbėjo V. Žukienė. Ir tai vis - dėl kultūros politikos, kurią vie- ni diskusijoje pavadino visiškai ne- egzistuojančia, kiti tik blogai vei- kiančia, trikdžiai.

Spaudos, radio ir televizijos rė- mimo fondo atstovai pabrėžė, kad jie finansuoja ne visus leidinius, o tik atskirus jų projektus, todėl pre- tenduoti į paramą gali daugybė kultūrinių. Pasak jų, „bent jau para- ką parašyti reikia“, nors dažnai skundžiamasi net to nepadarius. „Mums dažnai prikaištajama dėl regioni-

nei spaudai švaišomų pinigų, tačiau ji itin svarbi vietos kultūriniam gyvenimui skatinti ir kultūriniams burti“, - teigė direktorius M. Karčiauskas. Tiesa, kalbos apie kultūrinės spaudos diapazoną yra be galio įvairios: nuo vieno stambaus kultūrinio leidinio visai Lietuvai ir vienims jos žmonėms iki mažučių, beveik niekam nežinomų leidinių įvairovės skatinimo. Apskritai klausimas, kiek tos pačios krypties leidi- nių jau būtų per daug, ypač aktualus kultūrinės spaudos padangėje. Ir visi nesunku suprasti, kodėl. Skurdas skatinā nesantaiką ten, kur turėtų skleistis sveika konkurencija. Būtent apie ją ypač svajoja architektas, visuomenės veikėjas Audrys Karalius, kartu su kitais kauniečiais iš- žeidės dėl mūsų miesto spaudos trak- tavimo kaip regioninės. Įstatymai gal ir tokie, tačiau... (Gal tuomet tik apie Vilniaus kultūrinį gyvenimą ra- šanti vietinė spauda irgi yra regioninė?) „Kultūros politikos Lietuvoje visiškai nėra. Palaikoma tik vegeta- cinė būsena, kad viskas apskritai ne- numirtų ir akių nebadytų. Jaučiamas toks nuovargis, kuris galimas tik po karų ir katastrofų“, - kaip visada ra- dikalumu pasižymėjo A. Karalius. Jis norėjo sutikti su Spaudos, radio ir televizijos rėmimo fondo atstovų nuomone, kad kultūra negali būti ekonomiškai pagrįsta. Lietuviam kūrybišumas ir išradingumas būdingas, todėl tai turi būti panaudo- jama ir kaip ekonominis faktorius. Tokiu būdu, jo manymu, pagaliau sukursime naują, kitokį „vartotojų“.

straipsnių šūsnys, neišspausdintos laikraščiuose? O gal jų dar nėra?.. Apie straipsnius tik kalbama ir sava- jojama tų pačių menotyrininkų, tu- rejusių juos parašyti, lūpomis?

„Kultūrinė spauda yra tik gyveni- mo atspindys. Jei gyvenimas never- da ir nekunkuliuoja, tai kodėl to pa- sigendama laikraščių puslapiose?“ - replikavo savaitraščio „Ne- munas“ vyriausasis redaktorius Viktoras Rudžianskas, kaltintas pataikavimui masiniam skoniui, spausdinan- tis tai, kas paranku. Opozicijoje no- rinti ištvirtinti „Kamanė“ teigė jau- cianti atsakomybę už savo tariamą žodį ir pasirinkimą, išliekanti kon- kurencinėje kovoje dėl vis dar drą- siai reiškiamos kritinės nuomonės ir atstovavimo tikrajam menui. Deja, pastabos dėl kitų leidinių perspaus- dinamos medžiagos gausos ir iš ten sklindančio kritinio žodžio nesu- reikšmino.

Konfrontacija kilo ten, kur jos gal ir neturėt būti. Internetinio ir po- pierinio laikraščio erdvės tokios skirtingos, kad palieka erdvės įvai- rioms formoms. Teigta, jog interne- tas parankesnis greitai, operatyviai, o savaitraštis - vizualiajai, analitiš- kesnei informacijai. A. Karalius re- plikavo, kad „Nemuno“ ir „Kama- nės“ konkurencija Kaune visai sveiki- ka, tik ji turėtų vykti labiau kūrybi- niame fronte ir geriau kitų, juos gi- načiuju, iniciatyva.

„Kauno dienos“ astovai teigė, jog būtina keisti visuomenės požiūrį į kultūrą. Svarbiausia - verslininkų, kurių valia kultūriniai straipsniai ap- skritai gali atsirasti savarankiskai iš- silaikančio komercinio laikraščio puslapiose.

Sigitas Valadka, „Lietuvos ryto televizijoje“ kuriantis beveik be konkurencijos veikiančią kultūrinę laida „Mūzos“, prisipažino esantis dékingas Fondui, kad nors ir už ma- žas lėšas laida vis dar gali egzistuoti komercinėje televizijoje. Ir vėl mi- noriškai nuskambėjo egzistencinis išlikimo klausimas. Džiaugiamės, kad iš viso esame...

Tačiau Eligijus Skirkevičius, vi- sū kultūra besidominčių paži- stamas kaip Jurbarkinis, yra puikus as- meninės iniciatyvos pavyzdys. Be- veik visa kultūrinio vyksmo infor- macija didžiuosiuose miestuose pra- bėga pro jo rankas ir patenka į suin- teresuojančius elektroninius paštus. „Tai toks žaidimas informacija. Ne aš vienas tuo užsiūmu. Kaune yra ir „Meno duobė“, kuri aktyviai veikia niekieno neremiamą“, - kuklinosi Jurbarkinis.

Visas diskusijas reikia baigtis skaidria gaida, todėl A. Karalius vy- lėsi, kad „diskusija yra geresnio gy- venimo pradžia“, o S. Šliažas pati- kino, kad Kauno savivaldybė la- biausiai myli ir remia savo kultūri- nę spaudą. Jai telieka atsilyginti tuo pačiu, tik jau kauniečiams.

Gražinos Viktorijos PETROŠIENĖS nuotraukos

Adskio krislas

*Dėl turto kumščiai-
s ir batais
Vožiam varžovui į veidą...
Nieko nekalinkim - patys
Godumo džiną išleidom.*

iltai

Romualdas RAKAUSKAS

Neaprēpiama fotografiné atmintis

Skaitau Giedros Radvilavičiūtės mažųjų romanų knygą „Šianakt aš miegosiu prie sienos“. Ir toliau sau smagiai skaityčiau, bet grësmingai artėja balandžio ketvirtadienis – „Fotovi(t)ražų“ diena. Tad tenka save varyti į fotografinių stačiakampių erdves, kurios po žodinių platybų kažkaip pastebimai susiaurėja, supaprastėja, sukasdieniškėja. Ir rašytoja keiliauja per kasdienius nutikimus, nusiteikimus, bet išmoningai sudėliotos žodžių piramidės taip giliai vidin sukrinta, kad dvasiniu saldésiu pasisotini ilgam. O fotografijų albumai...

Kad ir Fotomenininkų sajungos metraštis „Lietuvos fotografia: vakar ir šiandien'09. Lietuvos tūkstantmečio veidas“ (Lietuvos fotomenininkų sajungos fotografijų fondas. Vilnius, 2009). Masyvus, išvaizdžiais juodos drobės viršeliais, su išradingai įkomponuotomis smėlyje / amžinybėje įspauustomis pėdomis, 333 puslapiuose išsiplėtojės, dėl pernykščių „Sapnų salos“ nelaimių kelis mėnesius pavėlavęs. Išskirtinis ne tik savo apimtimi, bet ir bandymu aprépti neaprēpiamą fotografinės atminties lobyną. O prasideda pakylėtu Henriko Nagio paskyrimu: „Tiems, kurių buvo žemė, vanduo ir ugnis...“, tarsi simboliškai nusilenkiant per tūkstantmečius vis atsinaujinantiems milijonams už mums išsaugotą Lietuvą. Sudarytojas Algimantas Aleksandravičius, savo ižanginiame žodyje dar pasitelkė Simono Daukanto ištartį apie motinų išnešiotą mūsų kalbą, bando ištūkti iš sauso informavimo ir pats imasi filosofiškų apibendrinimų: „Sutinku, kad aplinka ir kūrinių kartais daugiau pasako apie kūrėjų nei jo portretas ir gyvena ilgai už jį. Tik niekada kūrinių nepranoko autorius: žmogus – Dievo, konstrukcijos ir statiniai – juos kūrusių inžinieriai ir architektai, protingiausi knygų personažai – jas parašiusių rasytoju.“

Kažin. Talentingiausi kūrinių dažniausiai kaip tik „pranoksta“ žmogiškias kūrėjų buveines. Dieviškas įkvėpimas menininką nu-skraidina į čiurlioniškas vizijas ar donelaitiškus hegzametrus. Aidas Marcėnas yra gražiai pasakės: „Rašydamas eilėraštį būnu už save didesnis.“

Metraščio užmojų atitinka ir nuo faktų gausybės apsunkusi Alfredo Bumblausko istorinė studija „Lietuvos tūkstantmečio veidai“. Mums, fotoobjektyvinės nosis nuolat įbedusiems į pro šalį lekiančius šiandieninius vaizdinius, gal ir neprošal sužinoti, kas Lietuvoje darësi nuo Brunono iki Landsbergio. Tačiau leidinys skirtas ne tik valstybės tūkstantmečiui, bet ir Fotosajungos 40-mečiui pamineti. Tad natūraliai pasigendi tokio pat apibendrinamojo rašinio apie lietuviškąją fotografijos pradžią ir ne mažiau reikšmingą meninių ivy-

kių gausius mūsų sajungos dešimtmečius. Toks tekstas būtų puikiausiai išiterpės po septynių istorinių nuotraukų skyriaus ir jas prasmagai atskyres nuo artimesnių, jau mūsų fotovilgsniais pasiekiamų laikų. Sykiu atsirastą darnesnė albumo sistema.

Ankstesniu tarpsniu, kai ketverius metus sudarytoja buvo meno istorikė Margarita Matulytė, metraščiai kaip tik imponavo svariais teoriniais straipsniais. Dažniausiai jie būdavo net tvirtesni už greta spausdinamus vaizdinius užrašus. Štai kokia įspūdinga tekstus rašiusiųjų ekspozicija: Viktorija Daujotytė, Juozas Aputis, Renata Šerelytė, Paulina Eglė Pukytė, Algimantas Mickūnas, Nerijus Milerius, Laima Kreivytė, Renata Dubinskaitė, Monika Kristopaitytė, Jonas Valatkevičius, Tomas Pabedinskas, Vytautas Michelkevičius... Arvydas Šliogeris užpermai net fotosofiją „išrado“, o neišskiriamas Skirmonto Valiulio ir Stanislovo Žvirgždo tandemas nuolat pateikdavo ne vieną svarią istorinių peripetijų analizę. Vertingomis ižvalgomis pasidalalydavo ir užsieniečiai (Pascal Convert, Steve Yates).

Prisiminimais sotus nebūsi, tad ženkime į trijų šimtų fotografijų girią. Tiksliau – sengirię, nes tiek net iš XIX a. žvelgiančių ažuolinę asmenybų vienam būryje dar neteko matyti: poeto Adomo Mickevičiaus fotografijos kūdikystės laikų dagerotipas, 1983 m. sukiliimo vadų Zigmanto Sierausko, Antano Mackevičiaus ir Konstantino Kalinauskio paveiksliskai iškilmingi veidai. A. Šliogerio įteisintu fotografinių ikonų terminu galėtume pašventinti Jono Basanavičiaus, Maironio, Vinco Kudirkos, Mikalojaus Konstantino Čiurlionio, Motiejaus Valančiaus, Antano Baranausko, Vaižganto, Jonu Jablonskio, Žemaitės, Vyduono, Balio Sruogos, Vytauto Mačernio, Vinco Krėvės, Salomėjos Nėries ir daugelio kitų iškiliųjų portretų galeriją.

Didelis smagumas keliauti vien garsiu pardžių laiptais, o kai dar regi mūsiškus, dvasingumu ir švelniu lyrizmu nušvestus, svarbiu minčių kupinų veidus, jautiesi tarsi prie lietuvybės pasididžiavimo altoriaus prisilietės. Kažkokią paslaptingą magiją sugebėdavo užkodouti likę nežinomi anų laikų fotografai. Rodos, elementarus studijinis portretas, o regi apibendrintą žmogaus charakterio

Dimitrijus MATVEJEVAS. Aktorius Valentinus Masalskis. 2002 m.

Fotovi(t)ražai 27

Stasys POVILAITIS. Rašytojas Gintaras Beresnevičius. 2005 m.

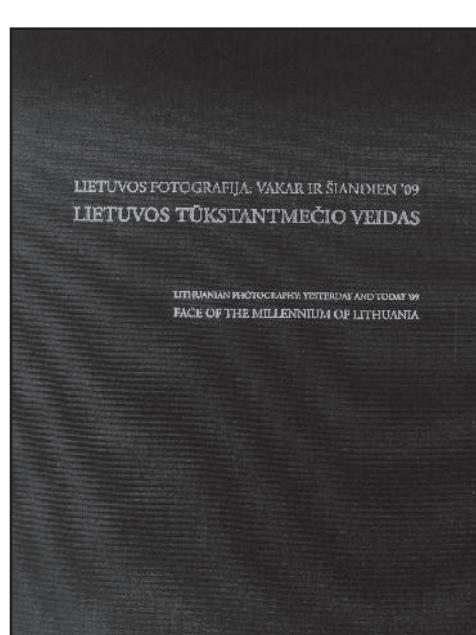
pilnatvę, dvasinę visatį. Pagal senuosius portretus galima matuoti žmogiškosios asmenybės esmę.

Pažindamas impulsyviai, vulkaninę Algimanto vidinę energiją ir aukštąs autorines ambicijas nesistebi, kai savo albumuose jis visa da susiskaido į vos ne šventąjų trejybę – fotografas + sudarytojas + dailininkas. Nežinia, kuris su kuriuo geriau sutaria, tik pašalinimų patarimų nė vienas nepriima. Bet didžiulės apimties metraščio vežimą užtempsti į meninės sėkmės kalną net ir su tokia neišsenkantia darbštulio energija be galio sunku.

Šių Algimanto trejybėje silpniausias – dailininkas. Ikoninės asmenybės prašosi

deramos erdvės. Kaip iškiliai atskiruose puslapiuose kvėpuotų M. K. Čiurlionis ir V. Kudirka! O dabar – susispaudę, mažafomačiai ir dar išsidintais, nepagrįstai su reikšmintais, su nuotraukomis konkuruojančiais dvikalbiais parašais apdėlioti. Toks maketavimas artimesnis žurnalistiniams leidiiniams, kuriuose meninį erdviskumą išstumia informacijos svarba.

Nukelta į 4 p.

Poetas Adomas Mickevičius.

Rašytojas Jonas Biliūnas su žmona.
1904 m.Rašytoja Ieva Simonaitytė.
1929 m.

Fotovi(t)ražai 27

Atkelta iš 3 p.

(Ne per seniausiai teko vartytu profesionalaus knygų dailininko Jokūbo Jacovskio subtiliai išjausiai Algirdo Šeškaus fotoalbumą „Žaliasis tiltas“. Akys tiesiog džiūgavo keliaudamos optimaliai sustyguotais atvertimais.)

Nežinia, dėl kokių išskirtinesnių nuopelnų vienoms „legendoms“ („Laikas ir legendos“ – taip vadinas beveik visą knygą užmiantis ir į antrajį metastročio pavadinimą pretenduojantis skyrius) atiduodamas garbingesnis atskiras puslapis. Štai smetoniškai po niška šypsosi Ieva Simonaitytė, o greta – mažukai mūsų literatūros didieji: Vincas Mykolaitis-Putinas ir Kazys Binkis. Tokių „nuskriaustujų“ su ypač įdomiomis, mažiau ar visai nematytomis fotografijomis yra ir daugiau: Oskaras Milašius, Jurgis Mačiūnas, Jonas Biliūnas su žmona Julija, Lazdynų Pelėda...

Galima pagrįstai klausti, kodėl nesmulkinami vėliau gyvenusių menininkų portretai. Kodėl Bernardas Brazdžionis nesubukamas į vieną puslapį su Kaziu Bradūnu ar Juozas Miltinis su Algimantu Masiuliū?

Puikios Ramūno Danisevičiaus ir Stanislovo Bagdonavičiaus dabantinių prezidentų fotografijos beveik prauvo informacinio biuletentio maketavimo stilistikoje. Ypač gaila deguktų dėžutės dydžio žavingai su tauta bendraujančios Dalių Grybauskaitės. Nesuprantama nepagarba. Tarsi savo neprisklausomybės istorijoje turėtume kelias dešimtis valstybės vadovų, kurių negalėtume sudėti į kelis atskirus puslapius ir kuriuos suligintume su Lietuvą aplankiusiais keliadieniais svečiais – George'ui Bushu, Michailu Gorbačiovu, Jonu Pauliumi II, Elžbietai II.

Iki karinius prezentus A. Aleksandravičius atrinko iš šventinių renginių: karioje raitininkų rikiuotę apvažiuoja Antanas Smetona, fotografijos kamputuje vos surandamas, raitos kariuomenės parada stebi Aleksandras Stulginskis, egliaškių vainikais papuoštoje tribūnoje kalba Kazys Grinius. Su smulkėjusiose reportažinėse nuotraukose pradingsta jų asmenybės. Greta įdomių ir vertingų dokumentų

tinių įvykių gerai derėtų stambiaplanių reikšmingų mūsų istorijos vyrų, kuriu tautos dauguma net nepažista, portretai. Tada pasiteisintų ir prasmingai sugalvotas metastrčio paskyrimas tūkstantmečio veidams.

Gedulingų žmonių miniomis Laisvės alėja plūsta Stepono Dariaus ir Stasio Girėno laidotuvių procesija. Bet atvertime su legendiniu aviakonstruktoriu Antanu Gustaičiu svarbesnė būtų amerikoniškoji paskutinė lakūnų atsišvėkinimo nuotrauka, paminkliškesnė už visus granitus.

Toliau prasideda mūsų laikas – sovietmetis, kurį savo gyvenimais nuotografavome ir muziejiskai tvarkingai susirašėme atminties diskeliuose. „Stalino saulę“ parneše, S. Nėris ir Petras Cvirkas simboliskai išlydi iš neprisklausomybės idilių į Iljos Fišerio 1947 m. nuotraufą kraupią, koviniais šautuvaus sportuojančiųjų šventę su milžinišku, už stadiono tribūnas aukštėsiu, privalomu „didžiojo tautų vado“ portretu. Bet čia pat puiki atvara tuometinei propagandai – Algirdas Šocikas bokso ringe. Nugalėjęs nenugalimąjį Koroliovą, jis tapo tautos didvyriu ir tylaus pasipriešinimo simboliu. Vėliau šią misiją perėmė „Žalgirio“ vyrai, kuriuos metastrčyte primena solidus Arvydo Sabonio portretas.

Miško broliams atstovauja svarbiausieji partizanų vadai – Adolfas Ramanauskas-Vanagas ir Jonas Žemaitis. Nematytos nuotraukos kupinos žmogiškos šilumos. Ypač netikėta su tėvais ir giminaiciais prieš pat okupaciją sesers Kotrynos Juškienės sodyboje Šiluovo žamžinta J. Žemaičio džugių šypsenai – gal paskutinis gražus gaušios šeimynos pabendravimas.

Gaila, kad sudarytojas iš didelio pluošto tremtinio Vilhelmo Janisilio unikalų Sibiro pragaštės fotografijų atrinko tik vienintelę, bet žaviai sesučių Aldonas ir Emilijos Janiselyčių, su greta ant suo lo posadintu sumedžiotu baltuoju kiškiu. Girdžiu protestuojantį Algimanto balsą, kad viskam vietos neužteko. Bet taupymo programa ne visur suprantama. Kodėl ne patiem geriausiai Aleksandro Macijausko turgums nepagailėta net keturių puslapiai? Tuo labiau kad tos nuotraukos jau spausdintos įvairiuose leidiniuose ir naujumu nebešvity.

Neaišku, kam prieikė turgaus

vaizdų. Gal pagal sudarytojo dramaturgiją jie atspindi juodą sovietinį skurdą, o gal atsižvelgta į šio klasicinio ciklo svarbą lietuviškoje fotografijoje. Jeigu taip, tada ne mažiau svarbūs ir Algimanto Kunčiaus „Sekmadienai“, Romualdo Požerskio „Atlaidai“, Rimaldo Vikšraičio skaudancios „Pavargusio kaimo grimas“... Istoriniams tūkstantmečio veidių nepakenkti ir kelios Balio Buracio etnografinės.

Svarbiausia Fotosajungos metraščio paskirtis – meninių fotografių sklaida. Klaidžiodamas medžiagos gausybėje A. Aleksandravičius be reikalo įsipainiojo į teminės publicistikos klampynę. Tūkstantmečiu pateisinama dokumentika pavirto tuo nelemtu de-guto šaukštū.

Kad ir Antano Stanevičiaus šventinėje tribūnoje su Leninu supatę „Lietuvos komunistų partijos vadovas Antanas Sniečkus“. Nesudėtinga būtų surasti ir žmonių normalų, istorijos užmarštinį iškeliaujanti, svarbiausią tuometinį Lietuvos veikėją. Bet gal šitame nuvalkiotame prastume ir nekokybėje užslėptas politinis užtaisas?

Varganą Antano Miežansko „Seną batsiuvių“ išbrokuotų ir eilinių fotomiegėjai. Nelabai aišku, kam prieikė Viktoro Kapočiaus primityvus „Bitininko“. Ar taip pagerbiamas nužyditas kolega, ar užpildoma nebūtina bitininkystės tema?

Sena tiesa, kad autorių meilė saviems darbams būna apgaulinga. Visi mes šiuo atžvilgiu nuodėmingi. Svetimas žvilgsnis, nesupančiotas fotografavimo / bendravimo subtilybėmis, tiksliau sugauna nekokybę. Suabejočiai paties Algimanto portretuojamu Jurgiu Kunčinu. Pomirtinę kaukę primenantis neryškumas, fragmentiškas šviesos slystelėjimas profiliu praudė išraiškingą psichologiją. Gal A. Aleksandravičiu tiesiog pabesta grilūs charakterių atvaizdai, ir jis pradeda džiazuoti formaliais ieškojimais.

Taip nutiko ir pasaulio čempionui Virgilijui Aleknai. Ankstesniam, nesimatiškai angliskai pakrikštymame savo albume Algimantas spausdino šviesotamsos žaismu paslėptą atleto asmenybę, o dabar jau matome fotografo kūrybos aukso fondui tinkantį portretą, kuriame išraiškingai pabrėžiamas ne tik galintas raumenų kalnas, bet ir valingas bei šiltas Virgilijaus žvilgsnis. Savo melanholiskai liūdnū žvilgtelėjimu galėjo mus nudžiuginti ir nepamirštamas J. Kunčinas.

Panaši situacija lydi iš rašytoju leidinio kartojamą subuitintą, kok-

naujaus šio režisieriaus portretais. Visiškai panašia šviesožaisme, tarsi išeidamas į amžiną tamsą, 1985 m. Berlyne save autoportretavo dailininkas Algimantas Švėgžda. Sunčia gyvenimo tamsa Aleksandras Ostašenkovas suspaudė anksti mus palikusį aktorių Praną Piauloką.

Sudarytojas neatrinko nė vieno kinui skirto meninio portreto. Nei savo Donato Banionio, nei klasikinio Audriaus Zavadskio metaliniu žvilgsniu veriančio Juozo Budračio. Vieši istorinė dokumentika, kurioje visi grandai dar jauni ir gražūs. Nelabai gražū, bet tikrovišką, sudėtingų apmąstymų prislėgtą tapytojų Sarūnų Saukų spalvotai nufotografavo A. Aleksandravičius.

Nepažistamais veidais stebina užjūrio dailininkų – Viktoro Petruvičiaus, Antano Mončio, Vytauto Kasiulio, Viktoro Vizgirdos – fotografijos. Išpudinga A. Kunčiaus daugiafigūrė kompozicija, kurioje, tarsi tikslingai surežisuti paveikslais, užgriozdintoje studijoje gyvai bendrauja meno galiai – J. Miltinis, Antanas Guðaitis, Vaclovas Blédis ir Leopoldas Surgailis. Tik jiems verkiant reikia didesnio formato. Kaip ir efektingai Jono Staselio „Hiperbole“.

Muzikaliai susigrojė Sauliaus Sondeckio (A. Žižiūnas) ir Virginijaus Noreikos (Jonas Daniūnas) atvertimas. Jiems nenusileidžia aukštabalsės Violeta Urmane (Vaidotas Grigas) ir Beatričė Grincevičiūtė (A. Žižiūnas). O kiek kūrybinės aistros smuikininko Raimundo Katiliaus (I. Fišeris) ir balerinos Eglės Špokaitės (Valentinas Pečinius) fotografijose!

Tradisionalistui Vladui Braziūnui netikėtai conceptualiai sujuodėjo Donatas Katkus. Pasirodo, šita meniška nekokybė sudarytojui buvo reikalinga pereiti į džiažmeninį muzikavimus. Čia išskirkia Vytauto Suslavičiaus fotoefektais muziką tiesiog spinduliuojantys Vladimiro Tarasovo ir Petro Vyšniausko įkvėpti grojimai. Greta jų vėl mažuose formatuose dūsta dienėje virtuoza – Vladimiras Čekinas ir Viačeslavas Ganelinas.

Estrados garsenybėms atstovauja vien populiarieji vyrai, o lietuviškajam madų pasauliui užteko reklamiškai stilingo Juozo Statkevičiaus (Modestas Ežerskis).

Aleksandravičius fotografinė enciklopedija išskirvė Vito Lukaus legendine Modrijo Tenisono pantomima. Taip pasibaigė didelio masto, prieities laike įstrigusių, išsimintiniaus mūsų legendų epocha. Prailgusį žiūréjimą sudarytojas dar sugalvojo pratęsti mažiukų, 14 puslapį keistu prielipu „Kitas laikas“. Tikrai kitam laikui reikėjo atidėti šią neišnešiotą kūdikį. Sumirguliausios kelios modernizmų užuominos tik priminė, kokia turėtų būti tikroji metraščio medžiaga: be teminio apynasrio, meninei fotografijai leidžianti plėtotis laisvai ir īvairiai.

Bet šiųmetį leidinį vėl sudarinėjantis A. Aleksandravičius planuoja visus fotografus suvaryti į siauraplanį aptvarą, pavadinčią „Lietuvos gamta ir paveldas“. Kam tas susmuklėjimas iki „žymų žmonių sodybų“ ar „pilių, piliakalnių ir vandens telkių“? Tokiu kraštotoりniu leidiniu savanoriškai sunaikiname tradicinę metraščio misiją atspindėti visapusišką meninės fotografijos plėtrą ir užribin ištremiamie didelį talentų būrij. Apsigalvokime!

Įsivaizduoju, kaip lengviau atskirvė didžiulį darbą įveikę Algimantas ir kaip dabar apsinaukė, perskaite šitas pastabų pabiras. Deja, bičiuli, tokia visų sudarytojų dalia. O šiaip gyvenimas gražiai pavasarėja ir rūgojamas apžvalgininkas vėl galės ramiai sugrįžti prie tebelaukiančios G. Radvilavičiūtės...

Vokiškas „čiurlionianos“ indėlis

Eugenija ŽAKIENĖ

Kartą M. K. Čiurlionio dailės muziejuje vykusiame koncerte lankėsi tuometis Vokietijos Federacijos Respublikos ambasadorius Aleksanderis fon Romas. Jis pademonstravo pavydėtiną muzikinį bei kultūrinį išprusimą, be kita ko, pasidžiaugęs, kad Lietuvos profesionalios muzikos pradininką Leipcige mokė Karlas Reinecke – tokiu būdu į M. K. Čiurlionio išsilavinimą įspynę vokiška gija. Ir vokiška „čiurlionianos“ gija tėsiasi iki šiol, įgaudama kartais laibai svarių pavidalų...

Ši istorija prasidėjo prieš beveik du dešimtmečius Tokiujuje. Vokiečių kompaktinių plokštelių leidyklos „Celestial Harmonies“ produseris Eckartas Rahnas pamatė ten eksponuotą nedidelę M. K. Čiurlionio dailės darbų parodą: „Paveikslai mane pribloškė ne kaip tapybos darbai, bet daug labiau – kaip kažkas aiškiaregiško, kas nėra tik spalvų tepimas ant popieriaus ar drobės. Jautėsi, kad paveikslai yra gilesnė žinia, tarsi paveikslai būtų tik durys į kitą erdvę.“ (Cituojama iš pokalbio su Roku Zubovu – aut.) Suintriguotam didelės tapybos įtaigos ir savotiško drobių skambesio produseriui pamažu stiprėjo apsisprendimas veikti. Suradęs partnerių ir palai-kymo Bavarijos radijo stoties redaktorių gretose, E. Rahnas panoro įrašyti visus fortepijoninius M. K. Čiurlionio kūrinius. Ieškota pianisto, kuris galėtų juos atlikti, „kuriam rūpėtų toks kruopštus, sudėtingas, ne itin pelningas bei daug laiko atimantis užsiémimas“. Pasitarę su kolegomis nuspindė, kad visus šiuos reikalavimus atitinka jaunas vokiečių pianistas Ni-kolausas Lahusenas. „Lahusenu buvo nesvetima romantinė pasau-lėjauta, gaubiamą paslapties ir dvasingumo auros, drauge ir tam tikras tvarą mėgstančio žmogaus racionalumas – retas charakterio ir talento derinys. Būtent jis pasiryžo ieškoti to, kas neatrasta, o pas-kui išstudiuoja ir atlikti kūrinius kaip īmanoma gražiai ir jautriau.“ Ieškoti „neatrasta“ šiuo atveju reiškė suderinti skirtingų M. K. Čiurlionio kūrių redakcijų pasiūlytus natū variantus ir išsirinkti vie-nintelį tinkamą. Prieš įrašant pir-

Kompaktinių plokštelių leidyklos „Celestial Harmonies“ produseris Eckartas Rahnas.

Svečiai iš Vokietijos – Christine Lahusen su vaikais.

mają plokštelių tam kruopščiam darbui, pasirengimui buvo skirti keleri metai.

Apie Vokietijoje daromus įrašus sužinojome jau išėjus trim kompaktiniems plokšteliams. Nacionalinis M. K. Čiurlionio dailės muziejus ir pianistas Rokas Zubovas nuo 2004 m. rudens pradėjo rengti muzikinį „Čiurlionio amžiaus“ ciklą, įsitikinę, jog kompozitorius kūriniai visapusiskiai skleidžiasi šalia jo paveikslų. Koncertai siūlė pažvelgti į meninius, muzikinius, istorinius įvykius platesniu kontekstu, išplėtus ir geografinės muzikos ribas. Vieno muzikinio vakaro metu (2005 m.) R.

Zubovas, su didele simpatija pri stačės vokiečių menininką N. Lahuseną, papasakojo lemtingą jo ir M. K. Čiurlionio „susitikimo istoriją“, paaškino, kuo mūsų kompozitorius apžavėjo N. Lahuseną. Su vokišku polinkiu viską sudėlioti, apibūdinti ir klasifikuoti svečias pasakė tris priežastis, dėl kurių jam imponuoja M. K. Čiurlionio muzika. Pirma – jo manymu, kompozitorius pradėjo savo kelią kaip lenkų romantiškos muzikos pasekėjas; antra – juntamas kūrinių lie-tuviškumas; trečia – autorius po-linkis į polifoniškumą, kurį Vokietijos atlikėjas aptinka kiekvienai me mėgstamos muzikos takte. „Vi-

tografiją, muzikinių rankraščių fragmentų.

Įdomios E. Rahno mintys, išdėstytos pasiskymuose Lietuvos publikai ir pokalbyje su R. Zubovu. Paklaustas, kokia jam atrodo M. K. Čiurlionio muzika, produseris atsakė: „Mano manymu, jo muzika kalba suprantamiau negu vizualioji kūryba. Kartais joje girdžiu Roberto Schumanną, kartais Frederico Chopino, kartais vėlyvą Ferenco Lisztą kūrinį įvairiausią garsinių asociaciją, bet jos pagrindas – labai originalus, ir, nors įvilktais į romantinius jausmus, aiškiai žymi kelią į modernią to laikotarpio muziką.“ Apie beveik du dešimtmečius trukusį projektą E. Rahnas pasakojo: „Projekto įgyvendinimo sėkmę nuo pačios pradžios lėmė visiškas Jame dalyvavusiu žmonių tikslas supratimas ir vieningumas. (...) Nekilo jokių abejonių, vi-si padarė geriausia, ką galėjo. Vie-nintelė kliūtis buvo netikėta N. Lahuseno mirtis 2005 m. Tada suabejojau, ar testi projektą. Bet Ch. Lahusen man pasakė, kad jos vyras norėjo, jog viskas, apie ką kalbėjome jam gyvam esant, būtų pabaigta. Galų gale, kai Darius Kučinskas į „Celestial Harmonies“ atsivedė R. Zubovą, paskutinė kliūtis buvo įveikta, ir projektą galėjome užbaigti. (...).“

Dar po penkerių metų mes turėjome progos išvysti šios nepaprastos istorijos vaisius – išleistą 5 kompaktinių plokštelių ciklą. Šiemet kovo 23 d. Vilniuje, Nacionaliniame dailės muziejuje, ir kovo 24 d. Kaune, Nacionaliniame M. K. Čiurlionio dailės muziejuje, surengta mini konferencija, kurioje mintimis dalijosi kompaktinių plokštelių leidyklos „Celestial Harmonies“ produseris E. Rahnas ir visi tie, kurie padėjo užbaigti sumanytą ciklą – į Lietuvą atvykus N. Lahuseno našlė Christine Lahusen, muzikologas Darius Kučinskas; M. K. Čiurlionio kūrinius skambino R. Zubovas (jis, beje, įraše dvi paskutines plokštèles). Užsimenzusi abiejų pianistų bičiulytė peraugo į pareigą testi pradėtą darbą. Visos ciklo kompaktinių plokštelių įrašytos Vokietijos didžiųjų radio stocių – Bavarijos radio Miunchene ir Bremeno radio – koncertinėse įrašų studijose su aukščiausio lygio aparatu, įrašinėjo labiausiai patyrę garso režisieriai. Prie kompaktinių plokštelių įdėtos knygutės, kuriose spaudinami ne tik išsamūs D. Kučinsko straipsniai įvairiais M. K. Čiurlionio kūrybos aspektais, bet ir gausu iliustracijų – M. K. Čiurlionio dailės ir grafikos darbų, eskizų, fo-

nių nuo vėliausiai išsamių D. Kučinsko straipsnių iki išskirtinio ir vienatino, aš jaučiuosi dėkingas likimui, suteikiam man galimybę dirbtį ši darbą.“ (Iš pokalbio su R. Zubovu – aut.)

Atrodo, labai pamokoma istorija...

Skambina Rokas Zubovas.

Kompaktinių plokštelių komplektas – leidyklos dovana Kauno Juozas Naujalo muzikos gimnazijai.
Narciso FREIMANO nuotraukos

Jolanta SEREIKAITĖ

Knygų mugė, šurmuly, daugybė žmonių, intelekto klestėjimo metas, kai atrodo, kad Lietuvoje visi tik ir skaito knygas, nes žmonių minios plaukia ir plaukia į „Litexpo“ parodą centrą lyg maldininkai per ramadaną į Meką. Tačiau mes ten neišvysime šventojo Kabos akmens ar kokio nors mistinio centro, kuris turėtų sujungti mus su sakralumu. Žmonės, apgulę prekystalius, skaičiuoja pinigus ir džiaugiasi sutaupe, dar kiti eina į susitikimus su knygų autoriais, lanko parodas ar šiaip ieško pažištamu.

Sustoju prie stendo, stebiu, kaip visi karštligiškai kažką perka, gal, pavyzdžiui, Hermanno Kurzke's parašytą Thomo Manno biografiją ar Lauros Sintijos Černiauskaitės naujausią prozos knygą, gal būrėjos Vaivos išpažintis apie savo asmeninį gyvenimą. Kiekvienas kažko ieško šiam knygą sąnašyne, o aš laktau po sales, nes mane domina, kaip lankstinuke skelbiama: velnias ir politika, o apie juos diskutavo filosofas Alvydas Jokubaitis ir politikas Mantas Adomėnas, pasiryžę ieškoti nelabojos vi suomenės elite ir neišsigąsti apie jį kalbėti viešai, nes ši asmenybė, kaip buvo pajuokauta, mėgsta vien paminėjus jo vardą apsireikšti... Taip pat nelikau abejinga šeštadienį Wiśławos Szymborskos poeziją skaičiusiai Daliai Michelkevičiūtei, kurios balsas īgijęs transformaciją, pasidalijęs į poetės kūryboje mėgstamus dialogus, įtikinamai aidėjo meditacinės muzikos fone. Beje, blaškiausiai kaip kokia musė, patekusi į tinklelį ir tikinti, kad knygos išgelbės mane nuo painiaivios, proto sumišimo, pasimetimo, nusivylimo ar tiesiog nykios kasdienybės ir nuo jų pagaliau tapsiu išmintingesnė, bent jau žinosiu daugiau.

Išties mus labiau veikia emociinis intelektas. Pasaulyje protas nuvainikuojamas, nes tie, kurie geriau jaučia aplinkinius, gyvenime lengviau pristatiko, nei tie, kurie dramblį kaulo bokštę išsidžiai rezga minčių raizginius. Netyčia per knygų mugę patekau į paskaitą apie reklamą. Ne, šio renginio mugės kataloge įrašyta nebuvo, tiesiog kladžiojau antrame aukšte, nes jau buvo nuobodu maitis tarp prekystalių - akyse mirgėjo gausybė knygų, kurios makabriškai gundė: paimk mane, paimk mane, tarsi tūkstančiai šizofreniko balsų, bet aš nenorėjau pasiduoti šiam pamšelių kuždesiu.

Kas iš to, jei nusipirkstu dar vieną knygą, sužinosiu dar ką nors? Ar aš tada tapsiu kuo nors kitu, ar pasikeisiu? Nežinau. Nežinojimas visuomet gydo, nežinomybė yra erdvė, kuri atsiveria ir kuriuoje nėra jokių kategorijų, jokių proto apraiškų. Nežinomybė kažkuo panaši į meilę, į kurią netikėtai panyri lyg į kokią povandeninę bedugnę. Panyri ir nežinai, ar iškili į paviršių. Tokia rizika be jokių garantijų. Bet kaip kažkokiam filmė buvo pasakyta: niekas jums gyvenime negali duoti garantijų, niekas.

Išskyrus Dievą, žinoma, jei Juo tikime.

Galbūt atrodys keistai, jei rašydama šią esė peršoksiu laiko atžvilgiu į kitą epizodą, išsprūsiu iš knygų mugės klegesio ir atsidursiu naujame Vilniaus kino teatre „Pasaka“. Bohemiška, tamsoka aplinka, o šis kino teatras atviras in-

Aleksandro OSTAŠENKOVO nuotrauka

T rūkčiojanti proto linija

telektualiam kinui, kitokiam. Nors arčiau mano namų „Coca Cola Plaza“, bet aš nekenčiu kukurūzų spragėsių, to didžiulio triukšmo ir vibracijos, kurią sukelia raudonos kėdės lyg kokį dirbtinį orgazmą. Nors reikia pripažinti sau akiavaizdžią tiesą: kino teatras yra šalia ir į jį patogu nueiti. Tačiau visa bėda, kad,

jei nevyksta koks Kino pavasaris, jis transliuoja antrarušį holividinį šlamštą, tik vieną kitą vertesnį dėmesio filmą gali pamatyti. Tačiau „Pasakoje“ kaip koks stebukladaris nusileido pats Buda. Tas pats, kurį norvegų rašytojas Josteinlas Gaarderis, parašės „Sofijos pasaulį“, norėjo pakalbinti po mirties, nes laikė didžiausiu žmonijos psichologu, kaip ir Kristū, kuris, pasak jo, geriausias moralistas. Mano bičiulė pasirūpinę bilietais į kino seansą, turėjome progos pamatyti dzeno meistro gyvenimo epizodus. Nufilmuota mėgėjiška kamera, o gal vaizdas perrašinėjant tapęs per daug glotonus ir nekokybiškas, be detalų, be smulkų mimikos raukšlių veiduose, be tos aptrupėjusios ir natūralios dzeniškos estetikos. Beje, dzenas Vakanrū pasaulyje populiarus, ypač tarp menininkų, gaila, kad jis suvokiamas paviršutiniškai, kaip kokia lengvabūdžiaka filosofija, kuri neverčia galvoti apie ateityį ir tesiūlo plaukti pasroviui. Tačiau dzenas reikalauja didžiulių pastangų, vadinas paprastumas nėra lengvai pasiekiamas dalykas ir negali būti suvoktas vien kaip manieringas žodžių žaismas ar pliaukštelėjimas rankomis. Jį turi praktikuoti ilgai ir, kaip pasakoja ma toliau, šis korėjiečių mokytojas nusvito, užsidaręs gyventi labai atšiauromis sąlygomis ir valges vien pušų spyglius, todėl, kaip paaiškėjo filme, galėjo sugadinti savo sveikatą. Tačiau pagrindinis jo taikinys buvo protas. Gal dėl to mūsų intelektualiems studentams buvo sunku po filmo užduoti klausimus, nes tokios kategorijos dzene neegzistuoja, tik veiksmas, sutampantis su vidine būsenai. O jei pati klystu ir savaip bandau

paaškinti tas tiesas? Vis dėlto pagal dzeno principus turiu teisę klysti ir savaip viską aiškinti, nes šiuo atveju svarbus mano pačios suvokimas ir patirtis.

Mano protas per daug įmantrus įrankis, rafinuotas ir bjaurus, jis mėgsta viską analizuoti. Jis geba sukurti tokią įtikinamą realybę, kurios nėra. Dzeno mokytojas užduoda klausimą, vadinamąjį koaną: kur mes visi pateksime po mirties? Teisingas atsakymas yra - į kapines. Mes turime atsakyti labai paprasti, be jokių išvedžiojimų, nefantazuodami nei apie rojų, nei apie pragarą. Privalome išjausti tą akimirką ir viską patirti savo kailiu. Netapti kitais, nesisemti svetimos patirties. Protas mus vedą labirintais į nežinomas lankas, ir kažkodėl mes užmirštame savo pojūcius.

Tu neturi dalyvavimo pojūčio - spragtelėjo mintis iš W. Szymborskos elutės.

Manyje nėra durų: sako akmuo.

Tu įsivaizduoji, kad kažkur yra durys, bet išties ten stovi tik siena. Būti kažkur, dalyvauti, egzistuoti, jausti, veikti, būti dabar ir nesiveržti į praetį ar ateity - labai sunku. Pabandykite nugyventi dieną, tiesiog atlikdami paprastus veiksmus: kai valote dulkes - tik jas valyti, kai geriate kavą - tik ją gerti ir neklaidžioti minčių akligatviais, nors tai išties normaliam žmogui neišvengiamama. Ir nebékite nuo to, kas neišvengiamama, tuo pačiu metu, kitaip tariant, leiske mintims atakuoti save iš visų pusų lyg kokioms įkyrioms musėms. Juodoms, blizgančioms torpedoms.

Pasaulis yra paprastas ir vientisas, bet mes nenorime tuo tikėti. Išties mus sudaro molekulės ir atomai, kurie panašūs į Spinozos monadas. Prisiminiau juokingą istoriją apie Spinozą. Kitados vienas filosofas, dėstęs sovietų karininkams, pasakojo, kaip buvo sunku nesijuokti, kai tie karininkai atsakinėdavo taip: ir atėjo tas Spinoza, ir paėmė monadą ir kad davė su ja per savo klasinių priešų galvas. Pasakota buvo rusiškai. Bet ne-

galėjo jie rašyti blogų pažymių už tokius kliedesius, juk sovietų karininkai visi privalėjo būti labai protinči... Spinozą mėgsta „Sofijos knygos“ autorius. Labai keista, nes niekas jo pas mus nemėgsta. Gal kokį Heideggerį, Platoną ar Nietzsche, Bergsoną ar Camus, gal *Cogito ergo sum...*

Aš esu, nors ir nemąstau. Gėlė nemąsto, bet žydi, vėjas pučia, saulė šviečia. Tai neaugi jų nėra? Ir jeigu jų nėra, tai tik kaip pavadinimų.

Visus mus skiria pavadinimai ir mėgtama literatūra. Vieni skaito storas rimtas knygas, kiti meilės romaniūkščius, treti tik enciklopedijas, kai kurie retieji tik poeziją ar esę, kai kurie viską sumaišo, sušlamščia visokius žanrus. Tačiau yra tokią, kurie varto tik laikraščius. Ir kodėl jiems neskaityti laikraščių, juk formaliai juos taip pat sudaro raidės, žodžiai ir sakiniai, juose yra taškų ir kablelių, kabucių ir dvietaškių. Kuo ši *laikrašties* medžiaga kitokia?

Pasakysite: kokybe? Tačiau kas yra toji kokybė? Daugiau proto ir minčių, bet kai nuosavos mintys išmuša iš vėžių, nežinai, kur kreiptis. Sumanai parašyti žinutę senam bičiuliu, kuris bet kokiu atveju supras, nes jau gerai pažista kai kurias tamsias tavo puses, bet taip pat ir šviesias. Būtent pastarosios padeda jam neįsižeisti, nes parašai vidurnaktį, kad tau labai blogai, kad tiesiog nekentėlio gyvenimo ir šios vienatvės. Pasiduodi kvailumo akimirkai, nes pagal dzeną - viskas yra viena, nėra skirtumo tarp tavaės ir manęs. Iš Vakanrūs psichologijos pusės žvelgiant, labai blogai, nes kvepia susiliejimu, ribų nepaisymu ir *ego* ištirpimu, savasties nesuvokimu. Ką pasakyti arogantiškasis C. G. Jungas, rašęs apie sapnų mandalas?

Bet Kristus tikriausiai ištartų: greičiau kupranagaris iļis pro adatos skylytę, nei turtuolis pateks į dangaus karalystę. Juk vienintelis mūsų turtas - intelektas.

CLANDESTINUS

Turkiška nostalgija

A. Cvetkovui atminti

- Pone Nikolesi, nedelsiant nueikite iki vartų, pažymėtų vienuoliktu numeriu. Baisiasi reiso penki-penki-nulis-du registraciją į Maskvą!

Tas pats pranešimas pasigirdo anglų ir turkų kalbomis didžiuje Antalijos oro uosto laukiamojoje salėje. Ponas Nikolesis turkiškai nesuprato nė žodžio, bet ir anglų kalba, reikia pripažinti, nebuvu stipriojį jo pusę. Tiešą sakant, ir rusų kallbėseną nekėlė jam jokių emocijų. Ponas Nikolesis šią akimirką nė velnio negirdėjo, jis ramiai ramiausiai išsietiesė ant oro uosto vyrų tualeto koklinių grindų ir miegojo teisuoju miegu. Tuščias „Metaxa“ butelis gulėjo šalia jo kelioninės kuprinės. Aišku, jis nebuvu paskutinis, Nikolesis savo bagaže turėjo dar kelis. Iš anksto pratęs apsiūpinti ponas Nikolesis tikėjosi truputį pamiegoti ir pratęsti nežiniam iš kur atsiradusio sunkaus sapno netikėtai pertrauktą išprastą užsiemimą.

- Pone Nikolesi, nedelsiant nueikite...

Dauguma keleivių jau pakilo trapu į lėktuvą ir spėjo susėsti savo vietose; tik dėl jo vieno reisais buvo užlaikomas, bet ponui Nikolesiui į tai nusispauti – ir ant turkiško tualeto grindinio nebologai. Jam sapnavosi nuostabus Antalijos penkių žvaigždučių viešbutis „Lara Beach“, kuriame jis praleido paskutinę savaitę...

Kaip jis ten pateko? Kiek mūsų herojus galėjo orientuotis erdvėje ir laike, tai prieš tūkstantį metų jis – nedidelės Maskvos vienių ir meddraigcių įmonės gamintojas – tėvynainių vinių gamintojų apskrities konkurse laimėjo savaitės kelionę į Antaliją, į tolįmą egzotišką Turkiją. Su džiaugsmu prizą būtų atsiėmęs pinigais – velniam jam ta Turkija! – bet konkurso organizatoriai nepasidavė: arba kelionė, arba nieko. Ten jūra, gražios moterys, egzotinė virtuvė, senovės paminklai... Čia, Maskvoje... na, ko, girdi, tu nematei Maskvoje? Teko sutikti. Ir, kaip greitai paaiškėjo, gailėtis dėl to neteko, nors jokio poilsio jis lyg ir nepajautė – tie patys vargai...

Dar Maskvoje gerokai padauginės, ponas Nikolesis išlipo į lėktuvą. Prisiegė saugos diržus kaip nuosavam „merse“ – ir pajudėjo... Beje, jam iki šiol niekas negalėjo įrodinti, jog lėktuvai skraido – jis pats dar niekada nematė skraidančio lėktuvo. Bet kad jie važiuoja – neginčytina: paskutinis vaizdas, kuris liko mūsų herojaus atmintyje, tai lėtai kilimo taku riedantis lėktuvas. O paskui... Paskui jis užmigo ir nubudo jau Antalijoje, kur jis švelniai prižadino stuardesė. Tai kaip žinosi, jog lėktuvas nevažiavo – kad ir labai greitai – iki pat Turkijos...

Turkijos policija malonai išlaipino jį iš lėktuvo, teiraudamas atvykimo į Turkiją tikslu. Ponas Nikolesis nieko nesuprato, bet išziūrėjęs į policijos uniformą, kuri iki skausmo jam priminė giomtosios milicijos aprangą, pasakė keletą ryškių žodžių gryna rusų kalba. Policija, akimirkniu įvertinus situaciją, rado jo vizą, bilietą ir kviečiančiojo viešbučio adresą, ten netrukus ponas Nikolesis ir buvo nuvežtas. Tik viešbutyje girtų pašnėkesių su tautiečiais metu apmirusia iš baimės širdimi sužinojo, kad turkai nieko nežino apie „blaiwyklas“.

Pabudės kitą rytą kambaryje, niekuo nesi-stebintis ponas Nikolesis nusileido į barą išlenkti stikliuką. Keletą minučių pasitrankius Jame ir užsisakius konjakėlio, nustebusiam ponui Nikolesiui skirtumas tarp Maskvos ir Antalijos pasirodė apgailėtinas: čia, kaip ir ten, niekas nekalbėjo kitaip, tik rusiškai, ir visi aplinkui maukė karčiaja.

Savaite pralékė akimirkniu, kaip viena darbo diena – ponas Nikolesis tiktais gérė, o prisigéręs plėše rusiškas dainas apie mielą

jaunuoli, kurį pražudė gražios mergužélės akys. Jis dar nė karto nebuvu prie jūros, nors ir žinojo, kad ji turi būti kažkur netoli – ne veltui dar namie ištyrinėjo Turkijos pajūrio žemėlapį...

Vienąkart vakare, dar laikydamasis ant kojų, nuėjo į diskoteką – ten ir išsiungė. Šešios besišypsančios turkų kambarinės nunešė besispyriojantį ir vėmiantį poną Nikolesį į lovą.

Prieš pat išvažiuojant iš viešbučio jis vėl truputėlį „išgérė prieš kelionę“ – ir po valandos buvo oro uoste. Užėjo į tualetą – ai, galvoja, mesteliu paskutinę atsiuvekinimo tau-rele... Ištraukė vieną „Metaxa“ buteliuką, truktelėjo be užkandos... paskui dar kartelį... ir dar... o paskui ir šviesa užgeso.

- Pone Nikolesi...

Jei jis kada nors grįš namo, būtinai visiems papasakos, kad Turkijos kurortai – absurdžiai bobutės pasakojimai: visi turkai kalba rusiškai, geria ne mažiau už mūsiškius, o Vidoržemio jūra – klajojanti, kaip Isyk Kulis. Tai kokio velnio mokėti pinigus už tą poilsį Turkijoje?! Argi ne geriau už dešimtkart mažesnę kainą linksmintis pas mus, Pamaskvėje? Tiesa, nėra jūros, bet argi tai problema? Jūrą galima atsivežti; jūrą puikiausio „Metaxa“ konjako – velniai griebtu, kad ir ne vietinio!

Mimas ir liepsna

Miestas šventė savo jubilieju – minia aikštėje laukė ko nors ypatingo. Susirinko gausybė žmonių: tėvai atsivedė savo vaikus, mociutės ir seneliai – anūkus; kiekvienas mietietis į tokį džiugų renginį stengési pakviesti savo pažystamus iš kitų miestų. Didžiulė minia susirinko centrinėje aikštėje, laukdama... kažko neapsakomo, ilgam įsimenančio.

Ir tai įvyko. Aikštėje, lydimas nuostabios muzikos, stebindamas žmones savo judeisių

plastika, pasirodė mimas. Jis buvo apsitaikė juodu fraku, ant galvos užsidėjęs cilindrą. Gracingai skverbdamas tarp žmonių, rankose laikė dar neuždegta fakelą.

Iš visų pusiu pasigirdo audringi aplodimentai; mimas, nenusižengdamas savo meno taisyklėms, atsargiai laviravo tarp žmonių, kol nusigavo iki tribūnos. Ten įvyko kitas stebuklas: jis, laikydamas žiebtuvėlį prie fakelo, ižiebė ji – tačiau nepasirodė jokia liepsna. Vietoj to iš fakelo išsivyniojo raudonos medžiagos gabalas, kuriuo mimas pradėjo mosuoti, imituodamas tikros liepsnos žaismą.

Nedékinga publika tučtuoju liovėsi dométis vaidinimu. Mimas laikojo po aikštę kaip Prometėjas, atnešęs žmonėms šviesą ir gyvenimo šilumą, tačiau jo niekas nematė. Jis į mikrofoną pasakė – aišku, kaip mimas – nuostabią kalbą, bet jo niekas neišgirdo. Jam reikėjo daug pastangų, kad suvaidintų šimtus žavių grimas, tačiau ir jos nesudominio žiūrovų. Jiems buvo gana to, jog ugnis butarfinė...

Pasibaigus šventei, mimas liko vienas. Niekas jam nepadékojo už nuostabų vaidinimą – žmonės liko ištikimi savo kiauliškai prigimciai. Jo skruostais, kai galvojo apie tai, riedėjo visiškai tikros ašaros. Kurgi buvo šios nesėkmės priežastis? Ar negyva ugnis svarbiau už gyvą mimą? Neaugi menas ir vėl pralaimėjo?

Ne, jis negalėjo pralaimėti; tikras menas niekada nepralaimi! Mimas nusišluostė ašaras ir apžvelgė dykų aikštę. Tuomet prisiartino prie savo nebrangaus automobilio ir iš baiginės ištraukė kanistrą benzino...

Kitą dieną visuose miesto laikraščiuose buvo apstu straipsnių apie mimo vaidinimą šventėje. Jie tiesiog buvo perpildyti mirusijo nuotraukų ir panegiriškų jo nepakartoamo poelgio aprašymų. Beveik visi straipsniai, sakytm, suokalbiškai buvo pavadinti „Žmogus – niekas, menas – amžinas...“

Iš rusų kalbos vertė Dainius SOBECKIS

Rimgaudo MALECKO iliustracija

Jekaterina TKAČIOVA

Bausmės duona

Keliavome skveru, tikėdamos rasti laisvą vietelę trims draugėms. Tautiečiai šventė Karinio jūrų laivyno dieną; aplinkui plaikstési jūreivių kepurių juostelės. Jų savininkai, apnuoginę ištatiruotus liemenis, kalbėjo apie praeitį ir tingiai gyresi vienas kitam savo sugebėjimais:

- Aš dantimis atidarau alaus butelį!

- Aš - akim! – Nu! Pokšt! – ir jau buvusio girto jūreivio aikies vietoje puikuojasi dantytas kamštis. – Stipruolis! – Aha! Reikia sugebeti!

Vaikai, nuobodūs vaikai. Šiąnakt mes kaip reikiant pasidarbavome, tad nė į vieną vyriškos lyties astovą negalėjome pažvelgti nejudamos pykinimo.

Dieną galima ir atskivépti. Mes, kaip pasakiška mergautinė trejbė, atsédome ant suoiliuko atramos, išbraižytos šiuolaikiniai hieroglifais. Savo butelius atidaréme išprastu būdu – žiebtuvėliu, nes akys mums bus reikalinos kaip moteriškas šaunamas ginklas. Išgérēme, abejingai pažvelgėme į aplinkinį pasaulį. Prie savo peties išgirdau švelnų, atsargiai prašantį balsą:

- Mergaitė, ar buteliuką paliks?

- Žinoma, – atsakiau ir susijuokiau – mergaitė! Ar tai aš? Atsigréžusi netoli savęs išvydau kukliai senutę. Beje, nesiūmu spresti apie jous amžių, pasakysiu tik tiek, kad jis neatrodė jauna ir laiminga.

Minutėlė moteris stovėjo tylėdama. Paskiau, apžvelgusi mūsų kompaniją, atsiduso ir tarė:

- Gerai, kai mergaitės... Mane Dievas nubaudė – turiu tris sūnus!

Nusiūpsyjau: dar neaišku, ar mergaitės yra gerai. Mano nuomone, tai absoliučiai nesvarbu – ką aš sugebu išskyrus?.. Išskyrus...

- Kodėl ḡi nubaudė? – sušukau. – Daugelis moterų svajoja apie sūnų.

- Neklausyk, ji vagia tavo gyvenimą! – timptelėjo už rankovės Natalija. – Nesikilausyk!

- Atvėsk, Natali! Ar tu galvoji, kad šis butelis – visas mano gyvenimas? Įžeisti nori, drauguž?

Natalija ketino atsigriebti, nes bijojo anksčiau laiko susent. Aš pagailėjau šios moters, kuri amžinai priversta laukti nuolaidų. Visiems reikalinga tuštuma – argi man tai naujiena? Mums ir kitoms merginomis vyrai mokėjo tik už tai – už galimybę būti tuščiomis.

- Išauginau tris sūnus – prakalbo moteris, kad neprailgtų laukimas. – Mano gimtadienis buvo žiemą; du net neprisiminė, o trečiasis atėjo. Jeina ir tiesiog prieškambaryje iš kišenės išsitraukia dešimt rublių. Istesia ir, užuot pasiveikines, sako: „Imk, mama, duonos nusipirk si.“ Koks apmaudas mane užliejо! Vos neapsiverkiau, bet susilaikiau. Sulaukiau jo gimtadienio, atėjau į svečius. Jis apsidžiaugė: „Užeik, mama!“ Aš jam tiesiu dešimtrublinę ir sakau: „Imk, duonos nusipirk si.“ Sūnus baisiausiai supyk! Sutrepsejo kojomis, suplėsė dešimtinę ir metė man veidan.

Atidaviau moteriai ištūstintą butelį.

- Ačiū, dukrele, – pasakė ji. – Geru jums jauniukui.

- Geriau – meiluži! – replikavo Natalija: ji vienintelė iš mūsų turėjo vyra. Šventas žmogus arba – tiesiog abejingas. Prostitutės vyras! Tikiariausiai impotentas. Taip ir yra.

- Ne, gyvenkite dorai, – nuedama palinkėjo močiutę.

- Tuščia! – šiek tiek atlėgusi atsakė Natali.

Žiūrėjau į nueinančią moterį ir galvojau, kad ji iš sūnaus tikėjosi visai kitokios duonos. Tokios neįkainojamos, kaip ir tas pienas, kuriuo ji žindė pagimdžiusi.

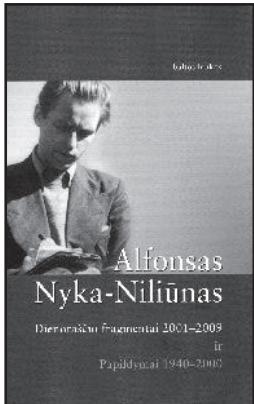
„Kas kaltas, kad sūnus jai davė tik tokios duonos? Kas?“ – bergždžiai klausiau savęs.

Juk ir mano mama, kol buvo gyva, išsižadėjo dukters ir jos begėdiškos duonos. Bet aš sugebėjau iškepti tik tokią.

Iš rusų kalbos vertė Dainius SOBECKIS

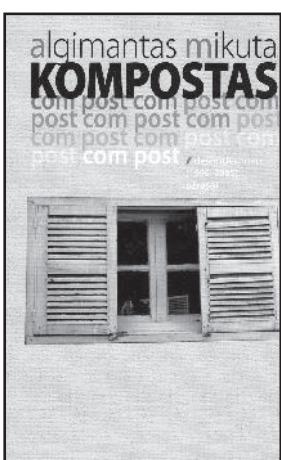
Knygų siena

Alfonsas Nyka-Niliūnas „Dienoraščio fragmentai 2001-2009 ir Papildymai 1940-2000“, „Balto lankos“.

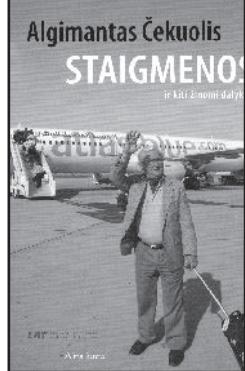
„Aš norėčiau tapti žmogum-fuga, žmogum be praeities, grąžinu-siu visiems visas dovanas, laiškus, žvilgsnius ir šypsenas“, rašo Nyka. Ir trečiasis dienoraščių tomas - lyg tokį pastangų dalis. Ar praeitis yra visa pasaulio kultūra, kurioje šis žmogus jaučiasi taip na-tūraliai kaip niekas kitas? Ji jau tu-rėtu būti daugiau ar mažiau nesvarbi. Tačiau ne, ji pabrėžtina *hic et nunc*, nenugrimzdo, jos jis negrāžins. Visgi ji kiek arčiau parašės, o puslapiu centre - ribos. Pirmoji, Nemeikščiai, bei paskutinioji, ne-pavadintoji, numanomoji. Ir - la-bai autentiškos pajautos tarp abie-jų. Svarbiausią tų pajautų kai kas vadina gyvenimu, tačiau tai per-ne-lyg nepreciziška sąvoka. O čia - trumpi, tikslūs, filigraniški vis gar-sesnį tiksejimą girdinčio laikrodi-ninko užrašai. Nežinau, ar kas pa-kartos tai, ką šiose knygose pada-rė Nyka. Net nekalbu apie gyvenimą (nors tai (ir) gyvenimas), kalbu apie knygas. Kita vertus, ir nerei-ka. Jau padaryta.

Algimantas Mikuta „Kompo-stas“, Lietuvos rašytojų sajungos leidykla.

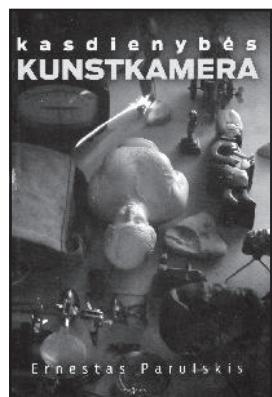
Dienorašciai būna įvairūs, po Nykos skaityti Mikutą tai kaip zefyras po rokforo. Vienam desertas yra zefyras, kitam desertas yra rok-foras, tokie, vadinkime, kultūriniai skirtumai. Apstūrūs, išskirtiniai, ir kokiu tik norit, bet gal pakaks kom-paratyvistikos. Skaitant knygą labai jaučiasi, jog autorius turi laiko. Pasakojimai detaliūs, išsamūs, gerasirdžiai, lyg autorius nuolat iši-vaizdavo skaitytojų sėdintį su juo prie arbato. Nykos esencialiuma čia keičia siekis tiesiog pabendrauti, pasipasakoti. O pasakoja Mikuta daug ką. Ką matė, patyrė, girdėjo, skaitė, mąstė. Išsamiai, šiltai, tarsi kojines megztų. Todėl ta knyga tokia ir plytų plyta, kad auto-riaušs širdis nėra haiku formos, o protas širdžiai ne visada įsakinėjo. Fiksuojama 1996-2005 m. pa-tirtis. Pagrindinio virsmo metai. Is kioskeliai į maksimas. Kuo daugiau tokį liudijimų, tuo, sakyciau, saugiau.

Algimantas Čekuolis „Staig-menos“, „Alma litera“.

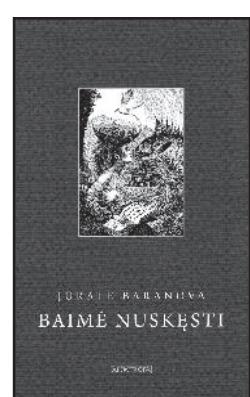
Vyriausias pasaulyje televizijos laidų vedėjas iš tiesų labai televi-ziskas. Prasunkia kalną spaudos, kaip koks kašalotas, rinkdamas planktoną, išsigryniina savo temą, kurią po to pateikia teležiūrovams bei knygsaitytojams labai telege-niška forma. Gilesnés analizés čia ne itin, vyrauja žurnalistiniai ar-gumentai, santūrai šmaikštus ir pa-gaulus stilius, o ir pačios temos - lyg iš pirmųjų puslapiai. A. Čekuo-lis ir yra žurnalistas, ir - geras žur-nalistas. Turintis puikų skoni, orientaciją ir stilių. Priskirtinas žurnalistinėms mažumoms, nes ne-labai pas mus su žurnalistais. Bet su šiuo - kas kita!

Ernestas Parulskis „Kasdienybės kunstkamera“, „Tyto alba“.

Kai matai, kad geriausi visuomenės gyvenimo komentatoriai niekaip neišvengia ironijos, atro-do, jog ta visuomenė tikrai degs pragaro ugny dar nesulaukus Pas-kučiui teismo. Tiesą sakant, to-kię rašinai ir yra to teismo mikro-modeliai, bandantys užsiimti selekcija ir hierarchizuoti vertybes. E. Parulskis yra geras internetinis autorius, išsyk statytinas šalia kokių E. P. Pukytės. Ta lakoniškessnė (tai stiliaus privalusas), šis am-bicingesnis, linkęs pats kurti apa-rašomas situacijas ir po to iš jų iš-šiaipyti. Nežinote, kokia mūsų kasdienybė (intelektualinė ir ne)? Ir per kurias siūles ji linkusi išti? Tai va, pasiskaitykit.

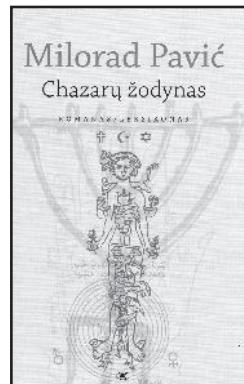
Jūratė Baranova „Baimė nu-skesti“, „Apostrofa“.

Labai įdomu, kokius tekstuose ra-šytu J. Baranova, jei būtų baigusi tik aštuonias klasės ir dar kokius troleibusus vairuotojos kursus. Juk

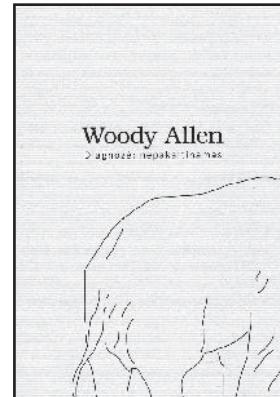
rašytu, talentingas žmogus yra tal-entingas žmogus. Štai kokia iš pa-žiūros kukli, tačiau vidujai turtin-ga knyga. Žerinti eseistika, kultū-ros brangakmenio briaunos. Iš tie-sų - miela ir vertė nestokojanti knyga. O štai du išpūžiai. Pirmą jau parašiau: kas būtų, jei tik aš-tuonios klasės? Nes dabar atrodo, kad tų klasės - bent keli šimtai. Išslavinimas ir prisicatinimas pradeda bei laimi. Kartais net pa-vojinga forma. Kitas išpūdis: ar au-torė ne per dažnai skaito G. Radvi-lavičiūtę? Sakot, ne? Tikiu, tikiu.

Milorad Pavić „Chazarų žo-dynas“ (vertė L. Masytė), Lietu-vos rašytojų sajungos leidykla.

O čia jau įdomu, ar autorius ne per dažnai skaito J. L. Borgesą. Bet jei ir per dažnai - pastaroji knyga nėra jo kopija. Arba - beveik nėra. Tiesą sakant, nemégstu M. Pavi-ciaus. Manieringas ir dirbtinis. Iš-skyrus šią knygą. Tai neegzistuo-jančios chazarų tautos žinynas. Toks detalus ir įtaigus, jog nuo šiol tokia tauta egzistuoja. Ir sukūrė ją ne Dievas, o Pavicius. Net nežinau, su kuo palyginti autorius stiliu. Gal sumaiš U. Eco ir S. Rushdie gautume ką nors panašaus? Akiavaizdi ir Pavicius ištaka kai ku-riems mūsų autoriams. O jei nevy-niociu iš vatų, pasakyčiau, kad vienam autorui - G. Beresneviciui. Kuris irgi nieko pernelyg nekopijo-ja.

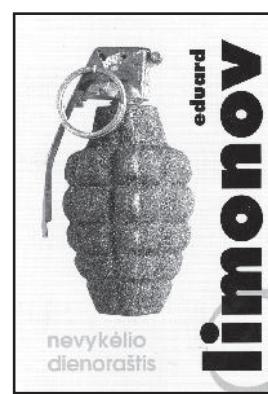
Woody Allen „Diagnozė: ne-pakaltinamas“ (vertė G. Pulokas, M. Burokas, S. Repečka), „Kny-gius“.

Nauja leidykla mīslingu pava-dinimu veiklą pradeda nuo žino-miausio buržuųjų juokdario. Na, kam nepatinka Woody? Turbūt tik E. Limonovui. Žinoma, genius, ži-noma, nepakaltinamas. Bet ką jau čia, pakaltinkim. W. Allenas iš tie-sų keistas autorius (kalbu apie ra-šytoją, ne apie režisierių, aktorių ar klarnetininką). Knyga labai juo-kinga ir pačių įvairiausiu pliusu nestokojanti. Pirkite neabejodami. Tačiau pats autorius abejoniu ke-lia. Nuolatinis humor spaudimas iš susijusių su pinigais situacijų la-bai žydiškas, bet nelabai skonin-gas. Skonio europine prasme čia apskritai ne itin. Samojo daug, ir labai originalaus. Tačiau daug ir banalybės, ir labai pigios. Daug skrydžio, bet daug ir kryčio. Ką pa-darysi: nepakaltinamas.

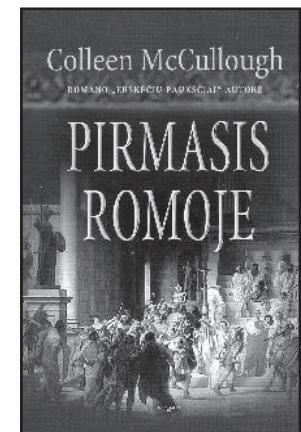
Eduard Limonov „Nevykėlio dienoraštis“ (vertė D. Pocevi-cius), „Kitos knygos“.

Jei Marytė Melnikaitė nebūtų

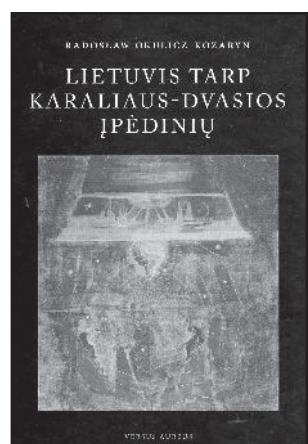
noje, kur ir autorius buvo nusigrū-dęs visai ne turinčiai tikslais. Karo metu dažnai susiformuoja trumpalaikės bendruomenės, kuriose tvarka ir realybė gali būti ga-na artimos Holivudo scenarių vaizduotei. Tačiau tuo pačiu metu jos ir neapsakomai toli nuo bet ko-kio sapnų fabriko, nes per arti ant mirties slenkscio atsidūrusio žmo-gaus. Keistas solidarumas, permu-šamas priešiškų jėgų, tačiau egzis-tavęs to meto Barselonoje, knygoje perteikiamas su daugybe efektingų detalių. Holivudas pavydė-tų. Bet, tiesą sakant, jis jau seniai laikas nugriauti. Ir geriausiai tą pa-daro tokios knygos kaip ši.

Colleen McCullough „Pirma-sis Romoje“ (vertė K. Miliūnienė ir R. Endzelytė), „Tyto alba“.

Kniga drąsiam skaitytojui. Ne kiekvienas pakels net fizine pras-me. Net keista, kad „Erškėtių paukščių“ autorė pakélė. Storų knygų rašytojai man panašūs ne į žmones, o į kažkokias simfonijas, nežinia, ką jie ten sugaudo savo rašytojiskom antenom ir kur ten tas jų saikas. Tačiau (neva) istori-nio romano gerbėjams čia juk radinys. Veik 900 psl. apie lėtai žlungančią Romą. Ir dar ne pigiai, ir dar „naudojantis medžiaga“. Įdomu, ar tokia sprindinė knyga įmanoma tik apie tokią turtinę civilizaciją? Kai prisimenu P. Ta-rasenkos knygas - skirtumas aki-vaizdus.

Radoslaw Okulicz-Kozaryn „Lietuvis tarp karaliaus-dvasis-ų išpėinių“ (vertė V. Dekšyns), „Versus aureus“.

Prisimenu lenkų turistus MKČ galerijoje Kaune, kadais labai nu-sistebėjusius lenkišku užrašu vie-name dailininko paveikslų. O juk ne tik rašė lenkiškai, bet ir buvo susijes su Varšuva ir Jauniosios Lenkijos judėjimu. Apskritai - gana bijoti tų lenkų, nebepavogs jie nei Wilno, nei Čiurlionio. Tačiau lenkiškuosis MKČ kontekstus, įtakas bei pėdsakus turėjo uostinėti ne pagrindinis jo specialistas, žinome, koks, o lenkas rusų kunigaikščio pavarde. Labai de-tali ir įdomi knyga, ir autorius distancijavimasis nuo savo objek-to jai akivaizdžiai padeda. Regis, viską autorius paraše, ką norejo. Ar liko kas neaišku? Žinoma. Taip ir nesupratau, kas autoriu labiau patinka: „Jūra“ ar „Miške“.

Laisvasis Mūrininkas

Įkvėpimas iš pat šaknų

Ugnė KRAULAIKYTĖ

Sako, būna dienų lyg tyčia. O būna ir mėnesių. Ir nepasakysi, tyčia ar nelabai. Tokiu, kai kažin koks liūdnumas stveria. Griebia už rankovės, nuplēšia įkvėpimą ir gyvastį iš pat šaknų išrauna. Tokiomis dienomis žiūri apsnūdusiom akim į debesis – matai grūmojančias pabaistas arba pakibusius akmenis, o ne taikius avinėlius ir pasakų veikėjus, žiūri į pievas – regi neišbrendamas jūras. Ir nė nemėgini kitan krantan bristi, kad ir šviesesnis jis kadaise rodydavosi. Mat įkvėpimo nėra. Ir motyvacijos. Nei išgalvotom jūrom plaukioti, nei tikromis balomis žlegseti. Kaupiasi dulkės ant stalo, klaviatūros, senų darbų, pasižadėjimų ir prisiminimų. Skamba žadintuvas, sapne atsiliepiu, kaip tyčia, į tokios pat melodijos skambutį, kažką balsu sumurmu ir ramia sąžine voliojuosi pataluos iki begalybės. Pramerkusi dešiniosios akies kairi krašteli nužvelgiu dar va-kare susvajotus (susvajotus, nes beveik niekada neišpildomus) utopinius dienos planus ir pagalvojusi, kad per mažai dienos likę dėl prasnaustos valandos jiems įvykdysti, nusprendžiu nieko neveikti ir palaukti rytojaus. O gal tik patingėjau išmokti savo vaidmens šios dienos scenoje tekstant, todėl verčiau niekur nesiroyti – Sigit Parulskio mintys bandau *pritempti* iki šiokios tokios diagnozės. „Viskas arba nieko“ – mikliai atrandu kitą skambų nieka-veikystės pateisimina.

Bet kažin kaip nesmagu darosi – visgi pavasaris, atkunta visokie padarai, tarp jų ir dvikojai, traukia būriaus pašalėmis, kas beveik eilėmis, o kas keiksmažodžiais čiauskėdam. Nevertėtų lengvabūdiškai šaipyti iš bandos instinkto, nes ne visada pavyksta jam atsispirti. Tad, tiesą sakant, nelabai ir persistengdama jo išsvengti, patraukiu tais pačiais kai-meniu (nelygu, kuri rūsi kur traukia) praminta takais ieškoti pavario ir nelemtoto įkvėpimo.

Kaip tyčia, šie atveda į senamiesčių potvynio pažiūrėti. Kiek anksčiau į prigimties šauksmą atsiliepusių dvikojų būrys jau sėdi po skėciais ant laktų. Kažin kaip gražu viskas ima rodyti – ir tiltas, irraudonos gotikos mūras, vos kyšantys iš vandens turėklai ir net pro kanalizacijos dangtį besiveržiančios trys sprindžio auksčio vandens srovės, regis, būtų vertos fontano vardo. Itariu, kad venas užplūsta motyvacija džiaugtis visokius iš nekais kaip varnos, balandžiai, žibutės ir šventės. Iš to džiaugsmo blyksteli įkvėpimas rasyti eilėraštį apie tai, kaip medžiojant krintančias žvaigždes šiltą rugpjūtį sugalvojami joms vardai ir norai, bet paaikiškėja, kad ne žvaigždės ten, o tik krintantys lėktuvai, visai nepanašūs į žvaigždes ir kitokius vardus turintys. Lyriniai herojai liūdnai susimąstę sėdi ant didelio kalno, o gluosnyje supasi mergaitė, į šakas virstančiai plaukais. Mėnuo skruostus skalauja, saulė džiovina, vėjas pėdas kutena. Juokiasi ji. Ir pravėsus arbata jos rankose juokiasi.

Šakos siūbuoja, siūbuoja ir veliasi kaip mintys, rankos ir dienos. Sugriebės porą milijardų smilčių vėjas teškia į veidą ir virsta ašarom akyse, o žemėje – lietumi. Ant kito kranto smilgū pakimba miglos ir rūkas, pasiklysta keletas Vytauto Kernagio milžinų, nelabai norinčių išeiti iš pienių jūros, bet vis ieškančių kelio. Vienas herojų, nusipynęs iš kančios grėblį, iškėblina rūko draskytį, bet dainų žodžių nebeatmena, giesmių krepšin nejisdeda, tad nelinksmai jo žygio reikalai klojasi – netycia kliudo ménulį ir nelieka paskutinio šviesulio. Dėl tokio jo neatsakingumo teks man kiauroj skrybėlėj išmaišyti raides ir ištraukti naują eilėraščio pradžią.

O kol kas pasklaidysis „Santaros“ (2010, Žiema, 66) puslapius, galgi nenusmukdys beatgyjančio įkvėpimo žemaiu jūros lygio – bent jau viršeliai gerai nuteikiantys, daug žadantys, nors toks pareiškimas pagrįstas išimtinai asmeniniu prielankumu Algio Griškevičiaus tapybai ir fotografijai. Tad pamatuoju darsyk su pilkuoju matininku vandens plotus, pasilabinu su dangaus piemeniu ir skubu kitų pažistamų – žmogaus-malūno ir žmogaus-lėktuvo – ieškoti. Pasidairiu-si sutinku ir liūdną karalių žvejų, drobės laukais slenkantį su valtimi ant peties. Paantrinsiu Romualdui Rakauskui, pasidžiaugdama siužetu išradingu ir nesenkančia išmone. Pritarsi ir minčiai, kad nedera lyginti fotografijos su tapyba, bet visgi norisi. Tačiau neviškai sutikčiau su „Skraidančio Mikališkių stebukladario“ autoriumi, kad A. Griškevičiaus „tapybos galia keleriopai stipresnė už fotografijos artilleriją“, o nespavotosios nuotraukos, palyginti su spalvingosiomis drobėmis, lyg iš „prieiblandiško pusrūsio“ ištrauktos į dienos šviesą. Kiekvienai meno šakai būdingos specifinės raiškos priemonės, tiesa, šiandien flirtuojančios, susipinančios tarpusavyje, mėgdžiojančios ir imituojančios viena kitą, tačiau galinčios tapti būtent tos sritis „arkliuku“ – kaip meno istorijoje yra nutikę su spalva ir potėpiu tapyboje, forma ir faktūra skulptūroje, rakursais – fotografijoje. A. Griškevičiaus drobės pernelyg primena fotografijas tiek kompozicija, tiek dėl preciziškumo pagarbos verta tapysena ir prašyti prasosi ob-

jeckyvo. Siužetai, tiesa, tokie pat originalūs ir fotografijos darbuose, ir tapyboje, tačiau fotografijose per teikti įtaigiau. Gal visai ne todėl, kad menininkas taip ir norėjo, o dėl pačios fotografijos prigimties. Lengviau patikėti, kad šios įamžinti dalykai vyko realybėje, na, jei ir ne visai natūraliai, bet vis dėlto tas virš miško pakibęs, lentas-sparnus iš-skleidęs žmogus bent kuri laiką ten pakabyno, nesvarbu, kad ant lyno pakabintas, keltuvu iškeltas. Bepigu teptuku prigalvoti stebuklingų siužetų, neįmanomą dalyką ir dailiai, detaliai išstapyti – tam nebūtina sukti galvos, kaip akmenį-balioną padaryti lengvutį ir priversti laikytis ore virš nerūpestingos mergai-tės. Pakanka idėjos, vaizduotės ir igudusios rankos (nors amžių tėkmėje buvę ir taip, kad dailininkai tapydavę vien iš natūros, todėl pri-sinešdavę į dirbtuvės irstančių kūno dalių arba pozuotojus iškart vi-sus sustatydavę / pakabindavę / pa-sodindavę į būsimos paveikslės scenos kompoziciją). Todėl žiūrovas pasigroži tapybos subtilumais, siužeto išmone, bet net nepagalvoja, kad tai nėra išgalvota. O gal būtent čia ir išsiskiria menininko fotografiniai ir tapybiniai tikslai vaizduo-tės pavertimo tikrai esančia realybė aspektu. Galgi tapyba – tai pasa-ka su realybės elementais, o foto-grafija – realybė su pasakos? Ant-raip – kam gi tokie rožiniai dan-gūs...

„Neįmanomo padarymas įmanomu“ – štai kur A. Griškevičiaus foto-grafijų žavesio paslaptis. Net ir pri-mokytas kompiuterinių gudrybių iš pradžių pastebi, nusistebi, o paskui, kiek atsitokėjės, imi aiškintis, kaip tai suruppta. O tapyba... Be preciziškai meistriško detalių pavaizdavimo ir humoru apraiškų siužetuose, dar patraukli nebent savo... fotografiškumu.

Kad ir kaip ten būtų, menininko idėjų originalumas grąžina pamestaji įkvėpimą ir primena apie kažkur giliai glūdintį sugebėjimą stebėtis. Dar viena vieta, kur, kaip numanau, galima atrasti ką nors pakylėjančio bent per porą sieksnių nuo kasdienybės paveršiaus – poezija.

Didžiam savo džiaugsmui, jau pirmuojuose „Santaros“ puslapiuose aptinku Justino Marcinkevičiaus eilių. Valentinas Sventickas, prista-ydamas „Pažadėtają žemę“, aptaria poetu vaidmenį istoriniuose kontekstuose. Kartą, kalbant ne apie poziciją, bet apskritai apie meną, kilo diskusija, ar dėl kūrėjo poelgių galima išteisinti arba pasmerkti jo kūrybą. Nuomonų būta įvairių, bet esminis dalykas, manau, yra tai, kad prastos kūrybos jokie poelgiai ne-pakels aukščiau, nei jis verta. Nors tokia kūryba būtų liaupsinama, tarkim, norint įsiteikti, išliekamosios vertės vis tiek nelieka. Taigi – J. Marcinkevičius. Ką kalbėti apie darbus rašytojo, kurio, pasak V. Sventicko, „vardas ir pavardė jau senokai tapo titulu“: girti – banalu, peikti – nedora, lieka tik neišduodant pavadi-nimų pasidžiaugtį tomis eilėmis, kurios paliečia iki pat šaknų.

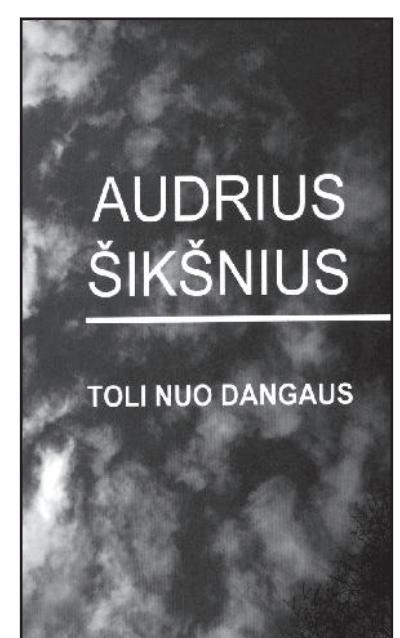
Atsiuntė paminėti

Audrius Šikšnias.

„Toli nuo dangaus“

Ugnė KRAULAIKYTĖ

Gražus vidujai Audrius Šikšnias eilėraščių herojus, *toli nuo dangaus esq.* Ilgisi vis šviesių namų pa-veikslą, pasakoja apie dulkę vieškelį, senas obelis ir motinos rankas. Pasivadina į métomis ir džiovinatais obuliais kvepiančią trobos kertę. Bet nesuspėjį kojų apsilti, placiau pa-sidairyti po pirkios ir autorius vidų, ir lauk iš eilėraščio, mat jis kaip koks vieno kambario butelis – apsidairei po pagrindinį ir nėra kur daugiau nosies įkišti. Nepasakysi, kad netvarkinas ar nejaukus. Ne, priešingai, visai malonus užsukti. Tik kad pasilikum, pritrūksta kažkokio slėpinio. Nuoširdumo stygiaus neprikiši, o paprastumą – kas kaip įvertins: vieni sakys, kad Jame genialumas, kiti – kad pats iš savęs ne vertybė. Autorius žodžiai, atspyrę nuo išgyvenimų ir virtę min-timi, ropoja smiltinis, medžių šako-mis, prisiminimais, bandydami įmanti būties prasmės slėpinį. Eilėrašciuose justi sentimentalumo atšvaityt, bet ap-sakymuose jis nublanksta, pasiduo-damas gyvastingumui. Autoriu pavyksta suregztį intrigą, įtaigiai kurti

veikėjų charakterius ir sėkmingai plėtoti siužetinę liniją. Ne visada pasibaigus tekstams pasibaigia ir juose gyvenančių veikėjų istorijos – auto-rius nepadeda jose galutinio taško, todėl šios išeina už teksto ribų ir tėsi-siasi skaitytojo mintyse, be abejo, jeigu jis šalin nenuveja.

Kauno valstybinis muzikinis teatras

9 d., ketvirtadienį, 10 d., penktadienį, 11 d., šeštadienį, 14 d., trečiadienį, 18 val. PREMJERA! Leo Fallo „Madam Pompadur“. Dvių dalių operetė. Režisierė ir choreografė Andželika Cholines, dirigentas Jonas Janulevičius, scenografas Marius Jacobskis, kostiumų ir grimo dailininkas Juozas Statkevičius. Spektaklio trukmė – 3 val. Bilietų kainos – 20, 30, 40, 65, 75, 80, 150 Lt.

Teatro kasa dirba 11-14.00, 14.45-18 val. Poilsio diena – pirmadienis. Informacija tel. 8-37 22 87 84, el. p. administratore@muzikinisteatras.lt.

A. Cholina ir J. Statkevičius pirmoje kostuminėje repeticijoje.

Kauno tautinės kultūros centras

(A. Jakšto g. 18)

9 d., penktadienį, 17 val. paskaita „Teisinė valstybė ir teisingumas“, lektorius Aleksandras Žarskus. 18.30 val. susitikimas su kraštotoyrininkė Jūrate Druckiene. Tema „Salaspilio mūsiui – 405 metai“. Kazimieras Simonavicius ir jo veikalas „Didysis artilerijos menas“.

13 d., antradienį, 17 val. dekuapo technikos mokymai suaugusiesiems „Medinių daiktų puošyba. Skrynelė. II d.“, veda Rita Juodytė. Atsinešti priemonės. Registracija tel. 867936715.

14 d., trečiadienį, 18 val. paskaita „Dvasinių krizių psichologinė struktūra“, lektorius Aleksandras Žarskus. Informacija tel. (8-37) 40-71-35, www.ktkc.lt.

Įteikta vaikų literatūros premija

Kartu su pasakų kūrėjo Hanso Christiano Anderseno (1805-1875) gimtadieniui – kas nėra žlumbės skaitydamas jo kūrinius? – balandžio 2-ąja pasaulyje kasmet švenčiamas Tarptautinė vaikų knygos diena. Šią dieną daugybėje šalių rengiamos vaikų ir jaunimo literatūros savaitės. Vyksta konkursai, parodos, konferencijos, skirtos geriausiomis pašaulio vaikiškoms knygoms.

Pasaulinės vaikų literatūros pradžia – antikos mitai, įvairių šalių liaudies kūryba, Ezo-po pasakėcios, viduramžių epas. Pirmosios vaikiškos knygos taip pat buvo leidžiamos remiantis Biblia, jos morale. Tai katekizmai, elementoriai, šventųjų gyvenimų aprašymai, moraliniai pamokymai, didaktiniai pasakojimai ir apsakymai, šventos giesmės. Pirmasis lietuviškas sakralinis eileraštis („Kalėdaičių dėl mažų vaikelių“) pasirodė 1763 m.

2010 m. Tarptautinę vaikų knygos dieną rėmė Ispanijos IBBY skyrius, o tiksliau – to skyriaus misiją vykdant Ispanijos vaikų ir jaunimo knygos organizacija (*La Organización Espanola Para el Libro Infantil y Juvenil, OEPLI*). Teksto autorius – rašytojas Elia-ceras Cansino, apdovanotas įvairoiomis savo šalies ir tarptautinėmis premijomis. „Vadinas... nėra ko delsti. Ištiesk ranką, paimk knygą, atversk ją ir skaityk. Ir suprasi, kas pasakyta mano vaikystės dainelėje: nors laivelis ir mažutis, vis tiek jis greitai išmoks plaukti“ – baigiasi jo tekstas „Knyga laukia tavęs.

Ieškok jos!“ Plakatą piešė Palestinoje gimusi, Salamankos universitetą baigusi Noemi Villamuza.

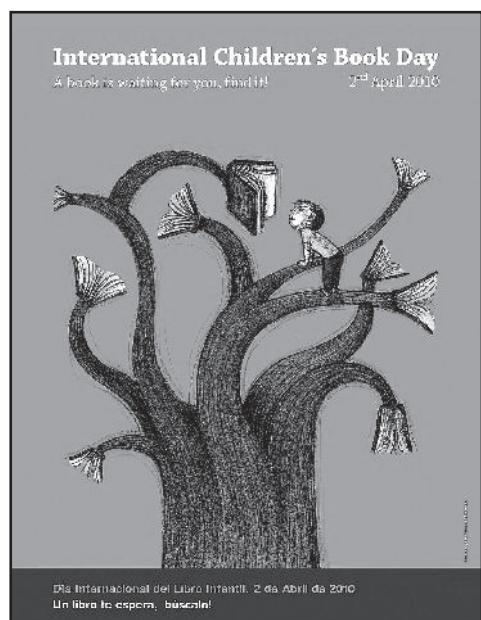
Tarptautinė vaikų knygos diena nebe pirmus metus gražiai paminima ir Lietuvoje. Nors ji galbūt ne visada labai girdima, tačiau visuomet atrodo solidžiai – teisybė pasakius, vaikų literatūros pasaulis jau kuris laikas, sakytum, rimtesnis ir darbštis už suaugusiuji literatūros pasaulį. Rimtumo išpūdis pa-prastai sustiprinamas įteikiant kasmetines premijas: dviejų dalij premija skiriama už nuopelnus vaikų literatūros srityje (60 BSI) ir už nuopelnus vaikų literatūros ir skaitymo populiarinimo srityje (40 BSI). Šios premijos tikslas – skatinti Lietuvos rašytojus kurti vaikams skirtas knygas, išvertinti švietimo, vi-suomeninių ar privačių įstaigų bei asmenų indėli populiarinant vaikų literatūrą, ugdu estetines, bendražmogiškias ir pilietines vertes, skeidžiant originalias kūrybos iniciatyvas.

Balandžio 2 d. 14 val. „Lélés“ teatre vykusioje Tarptautinėje vaikų knygos dienos šventėje švietimo ir mokslo ministras Gintaras Steponavičius įteikė Švietimo ir mokslo ministerijos įsteigtą Vaikų literatūros premiją. Laureatus išrinko švietimo ir mokslo ministro įšakymu sudaryta atrankos komisija, kuriai pirminkavo Jonas Liniauskas, Rašytojų sąjungos vadovas. Šios premijos laureatais tapo rašytojas Gendrutis Morkūnas ir

Vytauto Didžiojo universiteto profesorė Gražina Skabeikytė-Kazlauskienė. Kaip pabrėžiama žiniasklaidoje, „ši kartą šventė yra pažymėta liūdesio spalva – vienas iš premijos laureatų – rašytojas G. Morkūnas – nebesulaukė šios pripažinimo ir pagerbimo dienos, o premiją atsiėmė rašytojo našlė“.

G. Morkūno iššmingos, humanizmo kūpinos knygos „Gržimo istorija“, „Blusyno pasakojimai“ ar „Velniai karštos atostogos“ skatina mažajį žmogų mąstyti, pamatyti tą, kuriam esti reikalingas, padeda įėti į suaugusiuju pasauli. Rašytojo kūryba – tarytum mokykla, dėstanti ir išvirtinanti pamatinės vertes. Ji sudomino ir teatro žmones – Šiaulių dramos teatras pagal rašytojo knygą stato spektaklį „Blusyno pasakos“. Vaikų literatūros premijos laureatė Vytauto Didžiojo universiteto Humanitarinių mokslių fakulteto Etnologijos ir folkloristikos katedros profesorė G. Skabeikytė-Kazlauskienė yra viena geriausiu Lietuvos vaikų literatūros žinovių ir populiarintojų. Jos nuopelnus, išskirtinę veiklą šioje srityje išprasmina monografija „Mitas-tautosaka-vaikų literatūra“. Platėniams skaitytojų būriui ji padeda orientuoti vertinant klasikinę ir šiuolaikinę vaikų literatūrą.

Vaikų literatūros premija įsteigta 2004 m. Laureatais yra tapę rašytojai Martynas Vainilaitis, Vytautas V. Landsbergis, Vytautė Žilinskaitė, Ramutė Skučaitė, Gintarė

Adomaitytė, Kęstutis Kasparavičius, literatūrologai Kęstutis Urba, Vincas Auryla, Šiaulių apskrities Povilo Višinskio viešosios bibliotekos Vaikų literatūros skyriaus vedėja Aldona Siaulienė, Nacionalinės M. Mažvydo bibliotekos Vaikų literatūros centro Informacijos skyriaus vedėja Roma Kišinaitė.

Renginio metu ministras G. Steponavičius padėkos raštą už indėli ugdu Lietuvos vaikų kūrybiškumą įteikė Nacionalinės M. Mažvydo bibliotekos vaikų literatūros centro direktorei Aldonai Augustaitienei.

sukurtų per pastaruosius dešimtį metų.

Kad ir kaip ten būtų, apsilankytį parodoje verta, nors galerija, – tai jau nesysk esu minėjęs, – palieka ne patį geriausią išpūdį visų pirmą dėl visaapimčio patalpų nusmurgimo, antra – dėl pomėgio gretinti labai jau nesuderinamus autorius. Nesakau, kad Ramintos Baltrušytės žaidimai su popieriumi gretimoje salėje itin trukdytu koncentruotis ties pagrindine galerijos paroda ar asmeniškai erzintų, tačiau tai, kas kažkodėl pavadinata tekstile, – nors galbūt panašiai lengva ir išstabu, – yra jau kito, dar lengvesnio ir neapčiuopiamiesnio pasaulio, kuriame menas pernelyg pavojingai priartėja prie to, kas vadina „dvasingumu“, dalis. Todėl norėtusi, kad jis būtų išeistas į laisvę ir ramiai sūpuotusi sau vėjyje, sakykime, Sereikiškių parke – ten, kur (aciū Dievui) jau nebėra peizažą užgožusi siaubingos išvaizdos tuopų.

Palyginti su „Arkoje“ veikiančiomis parodomis, labai kitoniškai ir, paradoksais, drąsiai nuskamba Totorių gatvėje įsikūrusioje Senamiesčio menininkų galerijoje-dirbtuvėje balandžio 6 d. atidaryta paroda: A. Aliukas, A. Juškaitė, P. Juška ir menininkė iš Latvijos E. Gruščenko pristato pastaraisiais metais tapytus portretų etiudus. Parodos dalyviai nėra jokia konkreti menininkų grupė, o tik atskiri tapytojai, kuriems šalia savos kūrybos rūpi profesinės meistriystės palaikymas ir ugdymas. Be portretų tapymo, šie menininkai rengia ir dalyvauja Dailininkų sajungos piešimo kursuose.

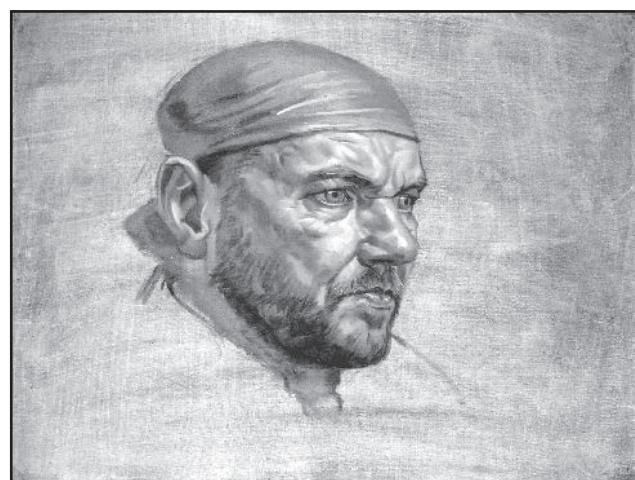
Tapydami *greitalaij* portretą, autorai teigia nesiekiantys sukurti baigtinio produkto, tinkamo pakabinti garbingoje kambario vietoje, jų tikslas – ugdyti meistriškumą, gebėjimą greitai ir taikliai charakterizuoti tipą. Parodos dalyvių nuomone, meistriystė yra nėabejotinės kūrinio vertės kriterijus. Todėl dailės atstovai, kaip ir muzikantai, aktoriai ar šokėjai yra priversti lavinti išgūdžius. „Yra tam tikra atlikimo choreografija, kurioje, – kaip šokyje ar muzikoje, – svarbus taikumas, tikslumas, panašumas, gyvumas, *nesusimiliuotas* procesas. Laiko limitas ipareigoja gerai apgalvoti, kas paveiksle bus svarbiausia, o ko derėtų visai atsisakyti. Be to, per 3-4 valandas esi priverstas nuoširdžiai pasi-stengti, kad pasiekiamas bent kiek ženklesni rezultatai. Nors iš šalių tai gali priminti eilines pratybas, bet, regis, jos turi ir platesnį užmojų – kūriniai atiduoti visus gebėjimus, o kartu ir plėsti to gebėjimo ribas“, – „Nemunu“ sakė tapytojas P. Juška.

Dailininkams pozavo keturiasdešimt žmonių iš jų aplinkos (daugiausia meno pasaulio veikėjai) ar tiesiog šiaip įdomių, išraiškingų tipą, nūn jie žvelgia į lankytojus nuo galerijos sienos. Būtinai čia užsukite, jei šiuolaikinėje dailėje pasigendate apčiuopiamumu ir meistriystės.

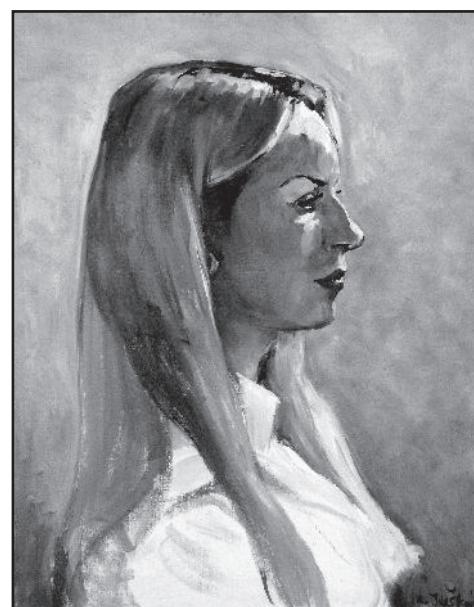
Puslapio autorius
Andrius JAKUČIŪNAS

Tapyba veikia ne tik sielą, bet ir raumenis

Man, neprofesionalui, kalbėti apie dailės abstraksių nepaprastai sunku – čia nėra perdėm literatūrinių koncepcijos (o juk tariuosi esas literatūros žmogus), kurią galėčiau pasismagindamas sumalti į miltus, nėra neapsakomai *dvasingų* potėpių ir figūrelių, jos leistų greitai ir efektyviai nurašyti kūrybą kaip „praeities reliktą“, nėra motyvuotą išūžių keliančių desperatiškų dailininko pastangų pulti stačia galva taip, kad tik būtų patykta į kontekstą. Galų gale, jei ir norėčiau girti, ne peikti, – juk toks noras kartais irgi būtų visai pateisinamas, anaip tol ne visas menas yra nepa-girtinas, – kad surasčiau pri-valumą, privalėčiau neblogai išmanysti vaizduojamojo meno slėpinius ir remtis objektu-viais, pripažįstamais kriterijais, kurie padėtų paliudyti kūrinio geruma arba blogumą. Deja, daugią daugiausia galiu remtis savo (klaidingu) išpūdziu ir svetimomis nuomonėmis. (Tiesą sakant, visa abstrakcioji tapyba pernelyg dažnai pagrįstai ar nepagrįstai apibréžiama kaip „praeitis“ arba „salonas“, šitaip sudarant išpūdi, kad gerų abstrakcijų gal ir esama, – tiksliau, būta, – bet aktualų ir įdomių dabartyje – tai jau ne.) Taigi Dalios Kasčiūnaitės personalinėje parodoje, kuri atvėrė

Paulius JUŠKA. „Liudvikas Jakimavicius portretas“.

Agnė JUŠKAITĖ. „Lino portretas“.

doris galerijoje „Arka“, jaučiaus išties ne-kaip: suvokdamas, kad Nacionalinės premijos laureatė veikiausiai turi ką pasakyti net man, neišmanėliui, bet negalėdamas tiksliai suvokti, ar užčiuopiu koki nors impulsą, ar čia vien mano neišmanėliškumas svirpia au-syse kaip bjauri dieninės šviesos lempa, vi-si turėjau vilties, kad, matyt, labai subtillus gebėjimas dekoduoti abstrakcijas kada nors man vis tiek bus būdingas. Žinoma, tuomet igysi teisę jaustis kruopelytė tauresnis. Kad ir kaip ten būtų, nūn negaliu atskratyti išpūdžio, kad abstrakcijos veikia ne tik sielą, bet ir raumenis, todėl lankymasis panašiose parodoose, – tai nelaikytina nepagarba, – atlieka panašią funkciją kaip ekstremalias sporto pramogos, skirtos gerai pasilamdyti vien dėl paties lamdymosi. Jos (abstrakcijos) klampios ir neapibrėžiamos kaip pelkė, kurioje viena gražiai dieną atsižirkina skesti, tirštosis ir pasipūtusios tarsi tešla, todėl ir organizmo im-pulsai adekvatūs – reikia už ko nors laikytis, kad neprriburbuliuotum. Dėl adrenalino nesutikras, bet gal koks slakas jo ir išsiskiria...

Atmetus šiuos būgštavimus, derėtų pastebėti, kad, regis, svarbiusias D. Kasčiūnaitės kūrybos bruožas yra atpažįstamas ir ne-krimtus jokių specialių mokslių – tai spin-dulingai vaiski, lyriška, kartais gal net kiek pernelyg romantiška paveikslų nuotaika, kurią, matyt, padeda sukurti skaisčios spalvos ir paveiksluose paliktos gana didelės laisvos erdvės. Sugebėjimas valingai ne-pa-naudoti viso galimo saviraiškos lauko (šiuo atveju – drobės) neabejotinai patraukia – nemažai dailininkų, rašytojų ir kitų menininkų padaro viską, kad tik užgrūtų nepa-siuruši meno vartotojų visu savo svoriu ir šitaip padarytų jį sau nepalankų. Menu, po-letui Mantui Gimžauskui kitados sukūrus knygą be teksto, vėliau kaip vienintelė tos

Antrasis be didelio vargo pastebimas dalykas, A. P. Virbickaitės lūpomis įvardytas *autorius susgebejimas susilaikyti nerasius teksto*; tai-gi D. Kasčiūnaitėi derėtu nusilenkti už tai, kad ji, kaip kūrėja, nesukuria daug pasau-lių, o tik vieną vienintelį, kuriame likti kam nors gal norės ilgėliau, negu trunka paroda, ir palieka erdvės jautraus žiūrovo nuostabai.

Antroje parodoje įvardytas *autorius susgebejimas susilaikyti nerasius teksto*; tai-gi D. Kasčiūnaitėi derėtu nusilenkti už tai, kad ji, kaip kūrėja, nesukuria daug pasau-

lių, o tik vieną vienintelį, kuriame likti kam nors gal norės ilgėliau, negu trunka paroda, ir palieka erdvės jautraus žiūrovo nuostabai. Be to, per 3-4 valandas esi priverstas nuoširdžiai pasi-stengti, kad pasiekiamas bent kiek ženklesni rezultatai. Nors iš šalių tai gali priminti eilines pratybas, bet, regis, jos turi ir platesnį užmojų – kūriniai atiduoti visus gebėjimus, o kartu ir plėsti to gebėjimo ribas“, – „Nemunu“ sakė tapytojas P. Juška.

Dailininkams pozavo keturiasdešimt žmonių iš jų aplinkos (daugiausia meno pasaulio veikėjai) ar tiesiog šiaip įdomių, išraiškingų tipą, nūn jie žvelgia į lankytojus nuo galerijos sienos. Būtinai čia užsukite, jei šiuolaikinėje dailėje pasigendate apčiuopiamumu ir meistriystės.

Parodos Plakatas.

**89-ojo kūrybinio
sezono kovo mėnesio
repertuaras**

8 d., ketvirtadienį, 18 val. Ilgojoje salėje – Antono Čechovo „Palata“. Ligos istorija. Inscenizacijos autorius ir režisierius Rolandas Kazlas. Spektaklio trukmė – 2 val. Bilietai kaina – 50 Lt.

8 d., ketvirtadienį, 19 val. Mažojoje scenoje – Erico-Emmanuelo Schmitto „Smulkūs vedybiniai nusikaltimai“. Dviejų dalių vedybinis detektyvas. Režisierius Raimundas Banionis. Spektaklio trukmė – 2 val. Bilietai kainos – 25, 30 Lt.

9 d., penktadienį, 18 val. Tavernos salėje – Tonino Guerra „Ketvirtoj kėdė“. Vienos dalių komedija. Režisierius Rolandas Atkočiūnas. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilietai kaina – 25, 30 Lt.

10 d., šeštadienį, 15 val. Penktojoje salėje – Arthur Miller „Visi mano sūnūs“. Dviejų dalių drama. Režisierius Jonas Vaitkus. Spektaklio trukmė – 2 val. Bilietai kaina – 30 Lt.

10 d., šeštadienį, 14 d., trečiadienį, 18 val. Ilgojoje salėje – Biljanos Srblianovič „Skérai“. Dviejų dalių tragikomedija. Režisierius Rolandas Atkočiūnas. Spektaklio trukmė – 3 val. Bilietai kaina – 30 Lt.

11 d., sekmadienį, 15 val. Ilgojoje salėje – Inesos Pauliulytės „Liūdnas dievai“. Skauda istorija visai šeimai. Režisierė I. Pauliulytė. Spektaklio trukmė – 1.20 val. Bilietai kaina – 25 Lt.

11 d., sekmadienį, 18 val. Penktojoje salėje – „Laimingi“. Dviejų dalių spektaklis pagal Friedricho von Schillerio „Klastą ir meile“. Režisierius Artūras Areima. Spektaklio trukmė – 2.30 val. Bilietai kaina – 40 Lt.

13 d., antradieni, 18 val. Tavernos salėje – Šolomo Aleichemo „Mendelio milijonai“. Vienos dalių komedija. Režisierius Algimantas Pociūnas. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilietai kaina – 25 Lt.

14 d., trečiadienį, 19 val. Mažojoje scenoje – Dmitrijus Lipskerovo „Jelena ir Šturmmanas“. Vieno veiksmo groteskas. Režisierius Sergejus Paciukas. Spektaklio trukmė – 1.10 val. Bilietai kainos – 30, 40 Lt.

Teatro kasa veikia kasdien 10.30-19 val. Informacija tel. 8-37 22 40 64, www.dramosteatras.lt. Bilietai taip pat platina TIKETA.LT.

Kauno valstybinis lėlių teatras

8 d., ketvirtadienį, 19 val. „Dainuojamosios poezijos palėpė“. Alinos Orlovos koncertas. Bilietai kainos – 15, 30, 35 Lt. Bilietai parduodami Lėlių teatro ir www.tiketa.lt kasose.

10 d., šeštadienį, 12 val. „Princesės gimtadienis“. Oskaro Vaildo pasakos motyvais. Režisierius A. Stankevičius. Nuo 5 m. Bilietai kainos – 8, 10 Lt.

11 d., sekmadienį, 11.30 val. kviečiame vaikučius ir tévelius pasitiki Vaikų Velykėles Lėlių teatre. Su Jumis bendraus ir žais Velykų Teta. Nepamirškite atsinešti margučių!

11 d., sekmadienį, 12 val. „Karalaityės bučinys“. Kaip paika tuštybė sugriovė karališką laimę. Nuo 5 m. Režisierius A. Stankevičius. Bilietai kainos – 8, 10 Lt.

Bilietai parduodami teatro kasoje darbo dienomis 14-18 val., šeštadieniais ir sekmadieniais 11-17 val. Informacija tel. 8-37 228 226. Bilietai galima užsisakyti interneto svetainėje www.kamerinisteatras.lt, elektroniniu paštu info@kamerinisteatras.lt arba išsigyt BILIETAILLT ir „Bilietai Pasaulis“ prekybos vietose.

10 d., šeštadienį, 18 val. Vytauto Balsio „Žmonius medyje“. Vienos dalių tragikomedija. Režisierius V. Balsys. Spektaklio trukmė – 1.30 val. Bilietai kaina – 25 Lt.

11 d., sekmadienį, 15 val. „Katyčių, „P“. Pagal E. Ensler pjesę „Vaginos monologai“. Spektaklis tik suaugusiems. Režisierius V. Balsys. Spektaklio trukmė – 1.30 val. Bilietai kaina – 35 Lt.

Bilietai teirausis: M. Daukšas g. 34. Tel. 8-37-408470, 226090, www.mazasisteatras.lt

11 d., sekmadienį, 16 val. Atvelykio pavakarys. Aldonas Šulskytės knygos „Dangus niekada néra tuščias“ sutiktuvės. A. Šulskytės poeziją skaita Rūta Staliliūnaitė, kalbės poetas Robertas Keturakis, gros Nauju idėjų kamerinis orkestras NIKO (vadovas Gediminas Gelgotas).

12 d., pirmadienį, 17 val. Kauno apskrities Juozo Naujalo muzikos gimnazijos akompanimento klasės abiturientų koncertas. Dalyvauja solistai: Rita Prekišaitė (mecosopranas), Gražina Miliauskaitė (sopranas), Egidijus Bavikinas (tenoras). Iejimas nemokamas.

Informacija tel. (8-37) 22 31 44, www.kmn.lt.

13 d., antradieni, 17 val. Juozo Tumo-Vaižganto muziejus (Alekso g. 10-4, Kaunas) ir Lietuvai pagrąžinti draugija kviečia į knygų leidėjo, laikraštininko bei draudžiamosios lietuviškos spaudos rėmėjo Enzio Jagomasto (1870-1941) 140-ųjų gimimo metinių minėjimą. Dalyvauja Vyduno draugijos pirmininkas Vacys Bagdonavičius, etnologas Aleksandras Žarskas, Lietuvai pagrąžinti draugijos valdybos pirmininkas Juozas Dingelis, aktoriai Kristina Kazakevičiūtė ir Tomas Vaisieta.

V. Putvinskio g. 56 www.kmn.lt

Nemunas

ISSN 0134-3149

Leidžiamas nuo 1967 m. balandžio mėn.

Išeina ketvirtadieniais

Gedimino g. 45, 44239 Kaunas
Telefonas ir faksas – (8-37) 322244

El. paštas: nemunasredakcija@gmail.com

Internetinis adresas: <http://www.culture.lt/nemunas>

Indeksas 0079
Steigėjas ir leidėjas — Lietuvos rašytojų sąjunga
Steigimo liudijimas Nr. 405
Spausdino UAB „ArxBaltica“
Tiražas 1500
Rankraščiu nerecenzuojame ir negražiname.

LIETUVOS RAŠYTOJŲ SAJUNGOS

SUVAŽIAVIMAS

2010 m. balandžio 16 d.

Rašytojų klubo salė (K. Sirvydo g. 6, Vilnius)

Darbotvarkė

10.00 Dalyvių registracija. Pirmininkauja Eugenijus Ališanka, Erika Drungytė.

11.00 Suvažiavimo pradžia.

11.15-11.30 Reglamento, sekretoriato, balsų skaičiuotoju (atviro balsavimo) tvirtinimas.

11.30-11.50 LRS metinė ataskaita. Pranešėjas LRS pirminkas J. Liniauskas.

11.50-12.10 Valdybos metinė ataskaita (LRS pirminko pavaduotojos B. Augustiniénės pranešimas).

12.10-12.30 Pranešėjų atsakymai į klausimus. Ataskaitų tvirtinimas.

12.30-13.00 Suvažiavimo dokumentai - svarstymas, diskusijos, priėmimas.

Lietuvos rašytojų sąjungos valdyba

Kauno kamerinis teatras

9 d., penktadienį, 18 val. Lauros Shaine Cunningham „Mergvakaris“. Dviejų dalių amerikoniška komedija. Režisierius Aleksandras Rubinovas. Spektaklio trukmė – 2.35 val. Bilietai kainos – 24, 30 Lt.

10 d., šeštadienį, 18 val. Augusto Strindbergo, Antonio Sverlingo „Karštas šokoladas“. Švediška vakarienė artistų kavinėje. Režisierius Stanislovas Rubinovas. Spektaklio trukmė – 1.40 val. Bilietai kainos – 24, 30 Lt.

11 d., sekmadienį, 18 val. Fransua Rablė „Gargantiua ir Pan>tagruelis“. Užstalė tikriesiems gurmanams (N-18). Režisierius Stanislovas Rubinovas. Spektaklio trukmė – 1.55 val. Bilietai kainos – 40, 50 Lt.

Bilietai parduodami teatro kasoje darbo dienomis 14-18 val., šeštadieniais ir sekmadieniais 11-17 val. Informacija tel. 8-37 228 226. Bilietai galima užsisakyti interneto svetainėje www.kamerinisteatras.lt, elektroniniu paštu info@kamerinisteatras.lt arba išsigyt BILIETAILLT ir „Bilietai Pasaulis“ prekybos vietose.

9 d., penktadienį, 17 val. Linos Navickaitės knygos „Saulėgržia“ sutiktuvės. Kartu su knygos autore dalyvaus rašytojai Enrika Striogaitė, Aldona Ruseckaitė, Viktoras Rudžiškės, Vidmantas Kiaušas-Elmiškis, aktoriai Lucija Zorūbaitė ir Andrius Žiurauskas, muzikos Režus Čemolonskas.

15 d., ketvirtadienį, 17 val. Jurgio Gimberio kūrybos vakaras. Dalyvauja rašytojai Jurgis Gimberis ir Aldona Ruseckaitė, smuiku gros Chainas Šusteris.

Maironio lietuvių literatūros muziejus kviečia dalyvauti 1-12 klasių moksleivių piešinių konkurse pagal Vytautės Žilinskaitės kūrybą. Piešinių priimami iki 2010 m. **balandžio 30 d.** adresu: Maironio lietuvių literatūros muziejus, Rotušės a. 13, 44279 Kaunas. Piešinių kitoje pusėje nurodykite dalyvijovardą, pavardę, mokyklos pavadinimą, klasę, telefono numerį bei kūrinio, kuriam yra skirtas piešinys, pavadinimą. Piešinių konkurso pagal V. Žilinskaitės kūrybą laureatų paskelbimas ir apdovanojimas vyks Maironio lietuvių literatūros muziejuje **gegužės 29 d. 14 val.** Informacija tel. 8 37 206842.

Maironio lietuvių literatūros muziejus skelbia Motinos dienos proga seiminių lietuvių poezijos deklamavimo ar prozos skaitymo konkursą.

Konkurso sąlygos: berniukas ar mergaitė nuo darželinuko iki dyvilkto dalyvauja kartu su suaugusių šeimos nariu (ar keliais nariais): tėciu, mama, močiute, seneliu, dėde, teta, suaugusių broliais ar sesemis, pusbroliais.

Skaityti galima tik lietuvių autorių kūrybą, tekstai turi būti apie motiną ar močiutę, pageidautina mokinė atmintinai, skaitymo trukmė ne ilgiau 10 min. Konkursas vyks gegužės 8 d., šeštadienį, 13 val. Maironio lietuvių literatūros muziejuje. Komisija sudarys aktoriai ir rašytojai, tačiau pralaimėjusiųjų nebus, svarbu dalyvauti, sukurti šventę ir pagerbti Motinos dieną.

Reģistravotis iki gegužės 7 dienos tel. 8 37 206842.

KMTKC studija „Kadrasis“

(A. Mickevičiaus g. 2, Kaunas)

8 d., ketvirtadienį 16 val. paskaita „Iliuzija fotografijoje“. Lektorius fotografas Mindaugas Gabrėnas.

9 d., penktadienį, 16 val. susitikimas su leidinio „Neregėta Lietuva“ autoriumi, fotografu Mariumi Jovaša.

9 d., penktadienį, 17 val. Kauno kultūros centre „Tautos namai“ (Vytauto pr. 79 / Kęstučio g. 1) – knygos „Lietuvos etnografiniai regionai“ sutiktuvės, VDU folkloro ansamblio „Linago“, vadovė Laima Proškutė, ir Vilniaus Marmos koncertas „Skamba kanklės ir trimiličės“, Atvelykio vakaronė. Jolantos Pusčiūnės paveikslų parodos „Liepsnos klavišams skambant“ atidarymas. Renginys nemokamas.

9 d., penktadienį, 17 val. Kauno kultūros centre „Tautos namai“ (Vytauto pr. 79 / Kęstučio g. 1) – knygos „Lietuvos etnografiniai regionai“ sutiktuvės, VDU folkloro ansamblio „Linago“, vadovė Laima Proškutė, ir Vilniaus Marmos koncertas „Skamba kanklės ir trimiličės“, Atvelykio vakaronė. Jolantos Pusčiūnės paveikslų parodos „Liepsnos klavišams skambant“ atidarymas. Renginys nemokamas.

10 d., šeštadienį, 16 val. Šv. Mykolo Arkangelo (Igulos) bažnyčio koncertuoją Gediminas Gelgotas/Nauju idėjų kamerinis orkestras NIKO ir smuikininkė Augusta Jusonytė. Koncerto programe skambės G. Gelgoto kūriniai, parašyti 2008-2009 metais: „Aidai tūksantių metų“, „Kūno kalba“, „I dangu“, „Pabaiga yra pradžia“. Johano Sebastiano Bacho muziką smuikui solo atlikis solistė, tarptautinių konkursų laureatė A. Jusonytė. Koncerte numatoma naujo G. Gelgoto kūrinio, skiriamo Kauno miestui, premjera.

**Nuoširdžiai užjaučiame rašytojų
Dalių JAZUKEVIČIŪTĘ dėl Tėvo mirties.
Lietuvos rašytojų sąjunga**

7 d., trečiadienį, 17.30 val. Rašytojų klubė (K. Sirvydo g. 6, Vilnius) – vakaras iš ciklo „Jauni ir talentingi“. Dalyvauja poetas, dainų autorius ir atliekėjas Domas-atas Razauskas, poetai Vytautas Stankus, Aivaras Veiknys.

RAŠYTOJŲ KLUBAS

12 d., pirmadienį, 17.30 val. literatūrinis spektaklis „Jis ir Ji“ pagal rašytojo Jono Biliūno (1879-1907) ir jo žmonos Julijos Janulaitytės-Biliūnienės (1880-1978) laiškus ir kūrybą. Scenarijus autorė ir režisierė Birutė Mar. Vaidina B. Mar ir Aleksas Kazanavičius, groja Sigitas Rubis (smuikas).

15 d., ketvirtadienį, 17.30 val. rašytojo Raim

Kauno karuselė

Kovo 30 d. Kauno galerijoje „Aukso pjūvis“, įsikūrusioje Verslo lyderių centre, atidarytos net triju autorių parodos. Rolando Karaliaus tapybos parodoje „Būsena“ viskas taip aiškiai struktūruota, jog kelia keistą kitokio pasaulio priartėjimo nuojaudą. Būsenos sunertos iš kontrastingų spalvų konstrukčių, kuriuose nėra net užuominos apie niuansus ir klaidas. Viskas aišku ir pamatuota, paremta ritmingu besikeičiančiu ir atsikartojančiu spalvų dermės

ritmu. Griežumas ir suvaržymas taip tinka verslui skirtos pastato sienoms.

Aido Ryčio Vasiliausko „Vasaros polifonijoje“ aiškios užuominos, jog autorius dirba ir su keramika bei skulptūra – paveikslai sudėlioti iš spalvingų medžio plokštelių. Nors ciklas atstovauja abstrakčiai maniera, ji vis dėlto nepaslepi aiskū vasaros gamtos detalių. Atsižirkantys, virpantys, judantys gėlių, žolių motyvai nuteikia raminamą ir jausmingą.

Nickas Trenčas taip pat gali pasigirti ne mažu vaizduojamujų menų žanrų bagažu. Tačiau ši kartą eksponuoja fotografijų parodą „Anglijos peizažai“, sukurtą 2008-2010 m. Iš pažiūros – tipiškas, chrestomatinis Anglijos vaizdas. Ramybė, migla, medžių šešelių šméklos. Tačiau dar ir prisiminimai, kurie prasižiečia sluoksniuotose ir perfotografuotose nuotraukose. Mistika ir liūdesys.

Kovo 31 d. Kauno galerijoje „Meno parkas“ atidaryta Barselonos galerijos „La X.I.N.A Art“ autorių paroda „Šešelių teatras“ („Projecta ombra“).

Parodos autorių labai daug: Benxamin Alvarez, Toni Clos, Xesco Merce, David Taroncon, Jose A. Troya, Marc Vilallonga. Meno kūrinių vienas, tačiau pagal sumanymą publicių turintis veikti visais savo egzistencijos etapais – nuo idėjos, konteksto, igyvendinimo iki žiūrovo akistatos su juo. „...nepamatysime nei kiniškų šešelių su kalėdinėmis

švieselėmis, nei jokių pedantiškų nuorodų į Platono olą. Kaip ir kiekviename iš šių grupinių projektų (atsiradusiu kaip kalėdinio meno mugų alternatyva), taip ir šiame atraste siurprizų mugę“, – teigia menininkai, sukūrę išpudingą, paslaptingą ir mistišką šešelių pasaulį. Pasaka ir teatras, gyvenimas atspindžiuose ir kelionė į kitą paslapties pusę – anapus šešelių.

Kunigo ir vieno iš 1863 m. sukilio vadovų Antano Mackevičiaus atminimo žamžinimą Kaune jau apipynė kalbos, gandai, susikirtusios nuomonės ir nepamatuoti siekių. Pernai gruodį buvo paskelbtas konkursas paminklui Rotušės aikštės prieigose sukurti ir pateikti 7 projektais, eksponuoti Rysių istorijos muziejuje. Kurį laiką juos galėjo ivertinti ir miesto gyventojai. Geriausią projektą kitą savaitę išrinksis vertinimo komisija, atsižvelgusi į ekspertų ir gyventojų nuomonę.

Mero pavaduotojas S. Buškevičius siekė, kad taryba, pritardama lėšų skyrimui, nurodytų paminklo vietą – Rotušės aikštė, nes sujusij tam tikri sukiliimo vado gyvenimo faktai. Tačiau dar prieš aštuonerius metus, tik émus svarstyti šią idėją, manyta, kad Rotušės aikštėje ir dabar per daug skirtingos stilistikos pastatą, skulptūrą, fontaną.

**Parengė
Audronė MEŠKAUSKAITĖ**

„Nemunas“ rekomenduoja

Kitokio kino klube – „Gojos šméklos“

Gediminas JANKAUSKAS

Iš visų ispanų tapytojų kine, ką gero, labiausiai pasisekė Francisco Goya' i. Apie jo audringą gyvenimą surakta nemazai filmų,

kurių dauguma viešėjo ir mūsų ekranuose. Vyresnės kartos žiūrovai, be abejio, dar mena šeštojo dešimtmecio amerikietišką melodramą „Apnuoginta macha“, kurioje dailininko mūzą, kunigaikštienę Al-

bą, suvaidino aktorė Ava Gardner, po filmo premjeros nusipelniusi gražiausios pasaulio moters titulo.

Prieš septynerius metus matėme ispanų režisieriaus Carloso Sauros filmą „Goja“, kuris buvo skirtas genialaus tapytojo gyvenimo laikotarpui, prasidėjusiam po menininko tremitis į gerais vyna garsėjantį Prancūzijos miestą Bordo – ten jis buvo priverstas bėgti nuo šventosios inkvizicijos keršto. Bet, ko gero, mums miliausias filmas „Goja, arba Sunkus pažinimo kelias“, pagal rašytojo Lino Feuchtwangerio romaną surakta 1971 m. Vokietijoje, nes Jame centrinių vaidmenų nuostabiai atliko Donatas Banionis.

„Goja, arba Sunkus pažinimo kelias“ baigėsi simbolinė scena, kurioje inkvizicijos atstovai apžiūrinėja tapytojo darbus iš ciklo „Los Caprichos“ ir skelbia menininkui tokį verdiktą: „Tegul Go-

ja bus atskirtas nuo šventosios Bažnyčios ir prakeiktas per amžius!“

Šiaišiurpą keliančiais tapytojo darbais čekų režisierius Milos Formanas pradeda savo filmą „Gojos šméklos“, kurį Kitokio kino klube žiūrėsime antradienį, balandžio 13 d. Dar slenkant titrams žiūrovai panardinami į kraupių vaizdinių pasaulį, atspindinti svarbiausią ciklo „Los Caprichos“ idėją – „Proto miegas gimdo pabaigos“.

Ispanijos gyventojai kiekvieną rytagą atsibunda kupini baimės ir nežinios, nes bet kurią akimirka gali sulaukti pakvietimo į jėzuitišką egzekuciją. Šnipinėjimo voratinkliai apraizgė karaliaus Karlo ketvirtuojo valdomą šalį, kurioje viešpatauja religinė baimė, meilės, godumas ir pavydas – patys ištikimiausiai desperatiškos raganų medžioklės palydovai.

Filmo veiksmas prasideda 1792-aisiais, kai Ispanijoje žiaurumu pagarsėjė inkvizitoriai ištobulino rafinuotą metodiką, leidžianti išgauti Bažnyčiai reikalalus prisipažinimus ir iš tikru nusidėjelių, ir iš niekuo nenu-

kaltusių žmonių. Ypač veiksmingų rezultatų duoda kankinimo procedūra, kai įtariamo žmogaus rankos surišamos už nugaras ir iškeliamos į viršū specialiu mechanizmu, kad keletą minučių laikytų visą kūno svorį. Tada nuo nepakeliamo skausmo net tvirčiausiai tikintis žmogus gali atsižadėti Dievo.

Totalios baimės ir chaoso apimta šalis pavojingai priartėjo prie revoliucijos ar pilietinio karo slenkščio. Tarp dviejų susipriešinusiu pasaulių surasti sau tinkama vietą bando ir Franciskas Goja (jį vaidina švedų aktorius Stellanus Skarsgardas). Jis nesibijo viešai pašiepti tautiečių blogus įpročius ir laido savo kritikos strėles, nepaisydamas luomų ar politinės padėties. Jo tapyboje oficialių personų portretus vis dažniau nusteblia šokiruojantys kankinimų, karo košmarų ar degradavusio žmogiškumo vaizdai. Inkvizicijos vadovą tėvą Gregorijų jau senokai erzina maištingojo menininko elgesys, bet nuo suémimo jį kol kas saugo draugiški ryšiai su karališkaja šeima, dažnai pozuojančia Gojos portretams.

režisieriaus Davido Cronenbergio kūryba, žino, kad šio psichofizinių siaubų meistro darbai būtinai privers pasinerti į klaikaus sapno atmosferą, o personažai patirs neįtikėtinas metamorfozes arba taps fantastiškų mutacijų aukomis. „Smurto istorija“ (sekmadienis, 22.00 val., LNK) panašius lūkesčius pateisins su kauptu. Kai į Tomo Stalo (aktorius Viggo Mortensenas) užkandinę išibrovė dėnuojantį ir grasingam ginklais pareikalavę pinigų, šeimininkas juos nužudė ir tapo miestelio didvyriu. Kiek vėliau į Tomo už-eigą ateina dar vienas svetimšalis, kuris Tomą kažkodėl vadina Džozėm Kjuzaku. Panašu, kad Tomo praeityje slypi daug paslaptių, apie kurius jo žmona ničnieko nežino.

Vėlį sekmadienį vakarą pasinėsime į politinių machinacijų pasaulį. JAV komedija „Bobas Robertsas“ (sekmadienis, 23.30 val., TV3) – tai Amerikos politinių rinkimų mechanizmus demaskuojanti satyra, kuri pateikiama kaip britų televizijos žurnalistų kuriamas dokumentinis filmas. Turtingas dainininkas Bobas Robertsas (jį suvaidinęs populiarus aktorius Timas Robbinsas ši kartą yra ir filmo režisierius) nusprendžia kandidatuoti į JAV Senatą. Tačiau laimėti prieš profesionalius cinikus politikos scenoje bus nelengva.

Savaitgalis prie televizoriaus

Pašėlę vyrukai, protinги robotai ir politika

Gediminas JANKAUSKAS

Ryškiai mažuojų ekranų savaitgalio žvaigždės ši kartą galime laikyti tamsiaodžių aktorių Willą Smithą, kurio pavardė filmo titruose visada garantuoja ypatą publikos démesį ir atitinkamai dideles pajamas. „Pašėlusiuose vyrukuose“ (šeštadienis, 21.00 val., TV3) jis vaidina ekscentrišką policininką Maiką Lourij, kuriam kartu su kitu „trenku“ pareigūnu Markusu Bernetu tenka tirti itin keblią bylą. Iš policijos buvo pagrobta didžiulė konfiskuotų narkotikų siunta, tad abu pašėlę vyrukai turi per 72 valandas surasti grobį ir apginti mulate Maksę, kuri matė nusikaltelių veidus ir galėtų juos atpažinti.

Fantastiniame veiksmo filme

„Aš – robotas“ (sekmadienis, 21.00 val., TV3) W. Smithas vaidina netolimos ateities (2035 m.) Čikagos detektyvą Delą Spunerį. Kitai nei žmonės, besižavintys robotais pagalbininkais, Delas yra skeptikas, gal net „robotofobas“. Jis turi pagrindo nepasitiketi dirbtiniu intelektu prifarsiutais robotais. Kaip tik dabar jis turi neįprastą bylą, kurioje pagrindinis įtarimasis yra robotas Sonis, nusisengęs svarbiausiam robototechnikos dėsniumi. Jeigu jo kaltė bus įrodytą, tolesnė robotų egzistencija pakibę ant plauko.

Drama „Audra Baltijoje“ (šeštadienis, 23.15 val., BTV) primena 1994 m. įvykusią tragediją. Rugėjo 28-osios naktį Baltijos jūroje nuskendo iš Talino į Švediją plaukęs keltas „Estonija“. Tamsioje vande-

nų bedugnėje tąkart žuvo 852 keleiviai. Išsigelbėti pavyko tik 145 žmonėms. Tikrujų tragedijos priežascių nepavyko nustatyti net ir tarptautinei komisijai. Užtai fantastiškų nelaimės versijų po pasauly pasklidavo daugybė.

Bestselerių meistras Johnas Grishamas savo knygose ne kartą narpliojo rasinio nepakantumo išprovokuotus nusikaltimus, kurie dažniausiai baigiasi amerikietiškos Temidės pergale. Panašiu keliu eina ma ir romano „Kamera“ ekrанизacijoje (šeštadienis, 23.35 val., TV3). 1967 m. JAV pietinių valstijų miestelyje rasistai susprogdino vienovietinio žydų kontorą. Teroro aktais nusinešė dviejų vaikų gyvybes. O 1996-aisiais už ši nusikaltimą teisiamam Semui Keiholui (aktorius Gene'as Hackmanas) gresia mirties bausmė. Jaunas teisininkas Adamas Holas bando išsiaiškinti tikruosius žudiko motyvus.

Tie, kurie seniai domisi Kanados